

Turun yliopisto
University of Turku

OPETTAJIEN NÄKEMYKSET KOULULIIKUNNAN FYYSISISTÄ OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ

Horn Reija
Nordlund Kiia
Pro gradu -tutkielma
Kasvatustiede
Opettajankoulutuslaitos
Turun yliopisto
Huhtikuu 2019

TURUN YLIOPISTO

Opettajankoulutuslaitos

HORN, REIJA & NORDLUND, KIIA:

Opettajien näkemykset koululiikunnan fyysisistä oppimisympäristöistä

Pro gradu -tutkielma, 51 s., 10 liites.

Kasvatustiede

Huhtikuu 2019

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, minkälaisia fyysisiä oppimisympäristöjä liikuntaa alakoulussa opettavilla opettajilla on käytettävissään liikunnanopetuksessa. Lisäksi selvitettiin, millaisina opettajat näkevät fyysisten oppimisympäristöjen riittävyyden. Tutkimuksessa fyysisillä oppimisympäristöillä tarkoitettiin opetuksessa käytettäviä tiloja, varusteita ja välineitä. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä Webropol-kyselyllä, joka kohdistettiin alakoulussa liikuntaa opettaville opettajille. Aineisto kerättiin kahta Facebook-ryhmää hyödyntäen ja se koostui 76:sta vastaajasta.

Tutkimuksen tuloksista havaittiin, että opettajien käytettävissä olevat fyysiset oppimisympäristöt vaihtelivat melko paljon. Kysyttäessä mitä liikuntatiloja ja varusteita opettajilla oli käytettävissään, kaikkien tilojen ja varusteiden käytettävyyden vaihteluväli oli 30 prosentista sataan prosenttiin. Liikuntatiloista ulkokenttä oli ainoa, joka oli kaikilla vastaajilla käytettävissä. Liikuntavälineitä eri lajeihin löytyi hyvin, sillä kaikkien muiden lajien välineitä, paitsi tenniksen, oli käytettävissä yli 88 prosentilla opettajista. Kaikilla vastaajilla oli käytettävissä liikuntavälineitä jalkapalloon, koripalloon, pesäpalloon ja suunnistukseen. Liikuntatiloista metsän ja liikuntavälineistä puolapuiden arvioitiin olevan parhaimmassa kunnossa ja niiden kunto nähtiin yleisimmin hyvänä. Fyysisten oppimisympäristöjen riittävyyttä arvioitaessa näkemykset liikuntatiloista ja välineistä vaihtelivat pääosin kohtalaiseksi tyydyttävään. Pururata oli liikuntatiloista ainoa, jota pidettiin riittävänä keskiarvojen mukaan tarkasteltaessa. Kysyttäessä mikä tila parantaisi liikunnanopetusta eniten, olivat erilaiset sisätilat useimmiten valittu vaihtoehto. Hiihtovälineiden riittävyys nähtiin yleisimmin heikoksi ja suurin osa vastaajista oli arvioinut ne riittämättömiksi. Hiihtovälineiden saamisen nähtiin parantavan telinevoimisteluvälineiden jälkeen vasta toiseksi eniten koulun liikunnanopetusta.

Tutkimuksen pienestä otoskoosta johtuen tuloksia ei voida yleistää koko Suomea koskeviksi, mutta ne antavat suuntaa siitä, mikä on tämän hetkinen tilanne alakouluissa. Opettajien näkemysten mukaan liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen kunnossa ja riittävydessä on eroja. Tämä tulee huomioida esimerkiksi vertaillaessa koulujen liikunnanopetusta.

Avainsanat: fyysinen oppimisympäristö, oppimisympäristö, koululiikunta, liikunta, liikuntatilat, liikuntavarusteet, liikuntavälineet

Sisällys

1	JOHDANTO	5
2	KOULUN LIIKUNTA JA KOULULIIKUNTA	7
	2.1 Liikunnanopetuksen tavoitteet	7
	2.2 Liikunnanopetuksen toteutus	8
	2.3 Liikunnanopetuksen merkitys	9
3	FYYSISET OPPIMISYMPÄRISTÖT	12
	3.1 Koulu liikunnan fyysiset oppimisympäristöt	13
	3.1.1 Ulkoliikunta-alueet ja -paikat	16
	3.1.2 Sisäliikuntatilat	19
	3.1.3 Välineet ja varusteet	20
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	22
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
	5.1 Tiedonkeruumenetelmät	23
	5.1.1 Aineistonkeruu	23
	5.1.2 Kyselyn rakenne	24
	5.2 Aineiston kuvaaminen	26
	5.2 Aineiston analyysi	26
6	TULOKSET	28
	6.1 Opettajien käytettävissä olevat liikunnan fyysiset oppimisympäristöt	28
	6.1.1 Käytettävissä olevat liikuntatilat	28
	6.1.2 Käytettävissä olevat liikuntavarusteet	30
	6.1.3 Käytettävissä olevat liikuntavälineet	31
	6.2 Opettajien näkemykset liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen riittävydestä	33
	6.2.1 Liikuntatilojen riittävyys	33
	6.2.2 Liikuntavarusteiden riittävyys	34
	6.2.3 Liikuntavälineiden riittävyys	35
7	POHDINTA	38
	7.1 Tulosten pohdinta	38
	7.2 Tutkimuksen luotettavuus	42
	7.3 Eettisyys	44
	7.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet	45

LÄHTEET..... 47

LIITTEET (1 kpl)

1 JOHDANTO

Opetusministeriö ja Nuori Suomi ovat yhteistyössä laatineet fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen kouluikäisille. Tämän suosituksen mukaan 7–18-vuotiaiden tulisi liikkua päivittäin vähintään 1–2 tuntia monipuolisesti ikätasoon sopivalla tavalla. Lisäksi suositukseen liittyvät kehotukset välttää yli kahden tunnin mittaisia istumisjaksoja sekä rajoittaa ruutu-aika kahteen tuntiin päivässä. (Tammelin & Karvinen 2008, 18.) Fyysisen aktiivisuuden kokonaisuus kouluikäisellä lapsella muodostuu koulun liikuntatunneista, koulumatkoista, välituntiliikunnasta, liikkumisesta oppitunneilla, koulun liikunta-kerhoista ja vapaa-ajan liikunnasta. Koska lapset viettävät useita tunteja päivässä koulussa, on koulun osuus kokonaisaktiivisuudesta suuri. Koulun merkitys ylipäättään liikunnallisen ja terveellisen elämäntavan edistämässä on suuri, sillä koulu tavoittaa lähestulkoon kaikki maan lapset ja nuoret. (Heikinaro-Johansson, Tammelin, Palomäki, Lyyra & Haapala 2015, 70–73.)

Koulun liikunnanopetus perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa tulisi hyödyntää monipuolisesti. (Opetushallitus 2014, 148.) Heikinaro-Johanssonin ja Hirvensalon (2007, 107) mukaan liikuntakasvatuksen fyysisen opiskeluympäristön muodostavat liikuntasali välineineen sekä muun muassa koulun piha-alue, lähimaasto, uimahalli ja paikkakunnan urheiluhalli. Liikunnanopetuksessa käytetään usein muita oppiaineita enemmän erilaisia tiloja ja oppimisympäristöjä. Oppimisympäristön käsite pitää sisällään myös opiskelussa käytettävät materiaalit, välineet ja palvelut. (Opetushallitus 2014, 29.) Erilaisia oppimateriaaleja käytetään laajasti eri oppiaineissa, mutta liikunnanopetuksessa korostuvat oppimateriaaleja enemmän liikunnassa käytettävät välineet ja varusteet.

Lipas Liikuntapaikat.fi on valtakunnallinen tietokanta, johon kerätään tietoja Suomen julkisista liikuntapaikoista. Tietokannassa olevien liikuntapaikkojen kriteerit ovat julkinen käytettävyys, paikan huoltaminen ja asianmukainen varustus. Tällaisia liikuntapaikkoja löytyy Suomesta tietokannan mukaan lähes 39 000. (Lipas 2019.) Tärkeimpiä kunnallisia liikuntapaikkoja ovat kevyen liikenteen väylät, ulkoilureitit, uima- ja urheiluhallit sekä luontokohteet (Kansallinen liikuntatutkimus, 2010). Näitä liikuntapaikkoja käytetään aktiivisesti myös koulujen liikunnanopetuksessa. Monet liikuntapaikat, joita koulut käyttävät liikunnanopetuksessa, ovat olleet käytössä jo vuosikymmeniä. Liikuntapaikkojen suuret käyttäjämäärät ja pitkät päivittäiset käyttöajat kuluttavat ja vanhentavat niitä nopeasti. Tämä johtaa suureen korjaustarpeeseen, johon valtiolla ei ole riittäviä resursseja. (Valtion liikunta-neuvosto 2014, 23–24.)

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat alakouluissa käytössä olevat liikuntatilat ja muuten fyysisen oppimisympäristön osa-alueet. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa alakoulujen liikunnan fyysisiä oppimisympäristöjä ja opettajien näkemyksiä niiden riittävydestä. Tutkimuksen avulla halutaan selvittää, millaisia eroja on opettajien liikunnanopetuksessa käytettävissä olevissa tiloissa, varusteissa ja välineissä. Lisäksi tutkitaan sitä, millaiset olosuhteet ovat opettajien näkemysten mukaan riittäviä opetuksen järjestämisen kannalta.

2 KOULUN LIIKUNTA JA KOULULIIKUNTA

Koulun liikunnalla tarkoitetaan kaikkea koulun piirissä tapahtuvaa liikuntaa. Siihen sisältyvät muun muassa liikuntatunnit, välitunnit, kerho- ja iltapäivätoiminta sekä liikunnalliset tapahtumat ja teemapäivät. Joissain määritelmässä koulun liikuntaan lasketaan kuuluviksi myös koulumatkat. (Laakso, Nupponen & Telama 2007, 50.) Koulun liikunnan tavoitteena on tukea lapsen arkista hyvinvointia ja varmistaa koulupäivän rakenteella lapselle mahdollisuus päivittäiseen minimimäärään fyysistä aktiivisuutta (Sääkslahti ym. 2012, 9).

Pehkonen, Nupponen ja Penttinen (2012, 148) määrittelevät koululiikunnan liikuntakasvatuksen systemaattiseksi eli järjestelmälliseksi toteuttamiseksi koulussa. Käytännössä koululiikunta-käsitteellä tarkoitetaan koulun liikuntatunteja ja niiden aikana tapahtuvaa liikuntaa (Pehkonen ym. 2012, 148). Koululiikunnan toteuttaminen perustuu Opetushallituksen määrittelemiin valtakunnallisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Koululiikuntaa ohjaa koulutettu opettaja (Sääkslahti ym. 2012, 5–9).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää alakoulujen systemaattisessa liikuntakasvatuksessa käytettävien fyysisten oppimisympäristöjen kuntoa ja riittävyyttä opettajien näkökulmasta. Tutkimuksessa käytetään käsitteitä koululiikunta ja liikunnanopetus. Molemmilla käsitteillä tarkoitetaan liikunnan systemaattista opetusta kouluympäristössä.

2.1 Liikunnanopetuksen tavoitteet

Alakoulun liikunnanopetuksen pohjana ovat valtakunnalliset perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Niissä määritellään laajoja tavoitteita ja sisältöalueita, jotka opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon. Opetussuunnitelman tehtävänä on tukea ja ohjata opetustyötä ja siten edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista kaikkialla Suomessa. (Opetushallitus 2014, 9.) Liikunnan oppiaineessa tavoitteet ja sisältöalueet liittyvät fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn (Opetushallitus 2014, 148, 274). Liikuntakasvatuksen tärkein tehtävä onkin lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tukeminen ja liikunnalliseen elämäntapaan ohjaaminen (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 101).

Lapsilla on oikeus laadukkaaseen liikunnanopetukseen, joka on hyvin suunniteltua, ikätasoon nähden sopivaa ja kaikille soveltuvaa (Heikinaro-Johansson ym. 2015, 70). Yksi liikunnanopetuksen tavoitteista on liikuntataitojen opettaminen ja fyysisen toimintakyvyn kehittäminen. Pelkkä koululiikunta ei riitä liikuntataitojen oppimiseen, saati fyysisen toimintakyvyn kehittämiseen, mutta se luo pohjan

taidoille ja antaa mahdollisuuden niiden harjoittamiselle ja asiantuntevalle ohjaukselle. (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti 2017, 14.) Liikunnanopetus tähtää yleisen fyysisen aktiivisuuden edistämiseen koulussa ja sen lähiympäristöissä. Fyysistä aktiivisuutta edistävät ratkaisut voivat liittyä fyysiseen ympäristöön, kuten koulujen ja kouluympäristöjen rakentamiseen liikuntaa tukeviksi. Myös toimintaympäristöön voidaan vaikuttaa liikkumista tukevasti, esimerkiksi koulun perinteisen aikakäsitksen muuttamiseen, lepo- ja liikuntataukoihin ja koulumatkoihin vaikuttamalla. (Laakso 2007, 24.)

Laadukas liikunnanopetus tarjoaa oppilaille fyysiseen aktiivisuuteen ja liikkumiseen liittyvien osa-alueiden lisäksi myös myönteisiä kokemuksia itsestä (Heikinaro-Johansson ym. 2015, 71). Liikunnanopetuksen tavoitteena kaikilla kouluasteilla on vaikuttaa lapsen ja nuoren hyvinvointiin tukemalla myönteistä suhtautumista omaan kehoon sekä tukemalla heidän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystään (Opetushallitus 2004, 148–149, 274, 434). Liikunnanopetuksessa pyritään mahdollistamaan oppilaille sellaisia liikuntakokemuksia, joiden pohjalta yksilö voi omaksua itselleen fyysisesti aktiivisen elämäntavan. Tämä vaatii liikunnanopetuksessa tietoa siitä, miten oppilas voi tuntee olevansa ryhmässä tärkeä, oppia uusia taitoja ja kokea onnistumisen tunteita. (Rintala, Huovinen & Niemelä 2012, 244.)

2.2 Liikunnanopetuksen toteutus

Valtakunnallisen opetussuunnitelman lisäksi opetuksen järjestäjä, käytännössä usein kunta, on velvoitettu tekemään oma paikallinen opetussuunnitelma, jossa täydennetään ja painotetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman linjauksia paikallisesta näkökulmasta (Opetushallitus 2014, 9). Vielä kunnallista opetussuunnitelmaa tarkempi on koulun oma opetussuunnitelma. Se ohjaa tietyn oppilaitoksen toimintaa tarkemmin, sillä sen luomisessa voidaan huomioida koulun erityispiirteet (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 95). Koulun oman opetussuunnitelman luomisessa on esimerkiksi liikunnan oppiaineen kohdalla huomioitava koulun omat liikuntatilat ja välineet, muut lähialueiden mahdolliset oppimisympäristöt, liikuntatuntien määrä ja jakautuminen, opetussisällöt ja liikuntamuodot. (Sääkslahti ym. 2012, 9–10.)

Valtakunnallisen opetussuunnitelman luomien raamien sisällä liikunnanopetuksen toteutus on pitkälti koulusta ja sen antamista mahdollisuuksista sekä opettajasta riippuvainen, jolloin sen toteutus saattaa erota paljonkin eri koulujen välillä. Sisältölähtöinen liikunnanopetus on pitkään ollut lähtökohtana liikunnanopetuksen suunnittelussa (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 103). Nyt kuitenkin pyritään taitonäkökulmaa kohti ja opetuksen lähtökohtana on lajien sijaan fyysinen toimintakyky, jota arvioidaan valtakunnallisella fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittauksilla (Ope-

tushallitus 2014, 274). Valtakunnallinen opetussuunnitelma ei sisällä luetteloa tietyistä liikuntamuodoista tai lajeista, joita koulussa pitää opettaa, vaan ne ovat opettajan oman harkinnan varassa (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 104).

Liikuntaa ohjaavalla opettajalla tulisi olla pohjatietoa lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä ja siitä, miten suunnitellaan loogisesti etenevä, tavoitteellinen opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma jaetaan pienempiin osatavoitteisiin luomalla yksittäisistä oppitunneista suurempia, lapsia motivoivia kokonaisuuksia. Liikuntatunti rakentuu yleensä seuraavanlaisen rakenteen ympärille: aiheeseen virittäytyminen, alkulämmittely, opetus ja harjoittelu, soveltaminen, loppukoonti. (Sääkslahti ym. 2012, 9–11.) Liikuntatuntia suunnitellessa opettajan on huomioitava esimerkiksi oppitunnin tavoitteet, opetus- ja työskentelytavat, harjoitteiden määrä, laatu ja järjestys, välineiden ja tilojen käyttö sekä arviointitapa (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 105–107). Liikuntatunnin tuntisuunnitelma ei tule olla liian tiukka, vaan sen on sallittava olosuhteiden vaatimat muutokset. Joskus valitut harjoitteet voivat olla liian vaikeita, tai jotain yllättävää tapahtuu, mikä vaatii suunnitelman muutosta. (Callcott, Miller & Wilson-Gahan 2013, 117.) Onnistunut liikuntatunti ei riipu rakenteellisista asioista. Sääkslahti ym. (2012, 11–14) ovat listanneet onnistuneen liikuntatunnin tunnusmerkkejä. Näitä ovat tehokas organisointi, turvallisuus, uuden ja vanhan asian vaihtelu, yksilöiden huomioiminen tavoitteissa ja opetusmenetelmissä, selkeä ohjeistus sekä palautteen antaminen. (Sääkslahti ym. 2012, 11–14.)

2.3 Liikunnanopetuksen merkitys

Koulussa tapahtuvalla liikunnalla on merkitystä lasten hyvinvoinnille ja kouluviihtyvyydelle. Koulu liikunta ja muu koulun liikunta muodostavat suuren osan varsinkin vapaa-ajallaan vähän liikkuvien lasten kokonaisaktiivisuudesta. (Heikinaro-Johansson ym. 2015, 72.) Liikunnanopetukselle on varattu perusopetuksen tuntijaossa vähintään neljä vuosiviikkotuntia luokka-asteille 1–2 ja yhteensä yhdeksän vuosiviikkotuntia luokka-asteille 3–6 (Valtioneuvoston asetus 2012). Yksi vuosiviikkotunti tarkoittaa 38 tuntia opetusta yhden lukuvuoden aikana. Käytännössä tasaisesti jaettuna tämä tarkoittaa kahta tai kolmea liikunnan oppituntia viikossa. Lisäksi oppilaat viettävät välitunneilla noin viisi tuntia joka viikko eli vuodessa jopa kaksisataa tuntia (Heikinaro-Johansson ym. 2015, 72). Jos oppilas käyttää välitunnit pääosin aktiivisesti liikkumalla ja siihen lisätään muiden oppiaineiden parissa tapahtuva liikunta, koulumatkat ja teemapäivät, saadaan lukuvuoden aikana suuri tuntimäärä liikuntaa koulupäivien aikana.

Kaikille oppilaille yhteisen, pakollisen koulun liikunnan lisäksi taito- ja taideaineille (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) osoitetaan alakoulussa kuusi vuosiviikkotuntia, joista käytetään

nimitystä taito- ja taideaineiden valinnaiset. Näiden tuntien jakaminen oppiaineittain tapahtuu paikallisessa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestäjän osoittamalla tavalla. Vuosiviikkotunnit voidaan esimerkiksi jakaa opetuksen järjestäjän osoittamalla tavalla kokonaan eri oppiaineiden lisätunneiksi, tai oppilaille voidaan antaa mahdollisuus valita itse jonkin taito- ja taideaineiden lisäopintoja oman osaamisen syventämiseksi. (Opetushallitus 2014, 95.) On siis tärkeää, että koulussa annetaan mahdollisuuksia monipuoliselle liikkumiselle niin liikuntatunneilla kuin muidenkin tuntien lomassa, sillä tällä tavoin on mahdollista vaikuttaa oppilaiden päivittäisen liikunta-aktiivisuuden määrään.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2014, 148) mukaan liikunnanopetuksella on kaksipuolinen tehtävä: kasvattaa liikkumaan ja kasvattaa liikunnan avulla. Liikkumaan kasvattamiseen sisältyvät oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. (Opetushallitus 2014, 148.) Oppilaille opetetaan liikunnallista elämäntapaa ja erilaisia liikuntamuotoja (Laakso 2007, 19). Liikkumaan kasvattamisessa liikunnalla nähdään olevan itseisarvo; se on tärkeää sellaisenaan. Liikunnan avulla kasvattamiseen sisältyvät toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen (Opetushallitus 2014, 148). Tällöin liikuntaa käytetään välineenä kasvatuksellisten arvojen opettamiseen ja sillä nähdään olevan välinearvoa (Laakso 2007, 19).

Kaksi suurta yhdysvaltalaisista liikunnan alan yhdistystä *National Association for Sport and Physical Education* (NASPE) ja *American Alliance for Health, Physical Education, Recreation, and Dance* (AAHPERD) ovat luoneet kuuden kohdan listan liikunnanopetuksen kansallisista tavoitteista. Tavoitteet ovat motoristen taitojen ja liikkeiden omaaminen, liikkeiden ominaisuuksien ymmärtäminen, aktiivinen osallistuminen, terveyttä edistävän kunnon saavuttaminen, itseä ja muita kunnioittava käytös liikunnassa ja liikunnan arvostaminen terveydellisistä, nautinnollisista, itsensä haastavista, itseilmaisillisista ja sosiaalisista syistä. Listan tarkoituksena on havainnollistaa sitä, että fyysisen aktiivisuuden saavuttaminen on tärkeää, mutta silti vain yksi useammasta hyödyistä, joita liikunnanopetuksen avulla voidaan saavuttaa. (Ennis 2011, 6.)

Koululiikunta on yksi liikunnan tärkeitä osa-alueita lasten ja nuorten liikunnassa vapaa-ajan organisoitun sekä organisoimattoman liikunnan lisäksi. Koululiikunta on pedagogisesti tärkein liikuntainstituutio. Liikunnan psykososiaalinen taso on pedagogisesti tärkeä, koska sen avulla voidaan vaikuttaa eniten liikunnallisen elämäntavan kehittymiseen. (Laakso ym. 2007, 43–44.) Yhdysvaltalaisen liikuntaraportin mukaan koulun liikunnanopetus on yksi tärkeimmistä työkaluista, kun halutaan lisätä nuorten terveyttä edistävää liikuntaa. Koulun liikunnanopetus voi parhaiten edistää yleistä terveyttä kahdella keinolla: tarjoamalla säännöllistä altistusta nautinnolliselle ja kehitykselle suotuisalle fyysiselle aktiivisuudelle sekä opettamalla oppilaita säännölliseen liikunnalliseen elämäntapaan. (Kirk,

Macdonald & O'Sullivan 2006.) Sama ilmiö on havaittu myös Suomessa, sillä koulujen toimintatapojen kehittäminen fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi, esimerkiksi integroimalla liikuntaa muihin oppiaineisiin, oli Sosiaali- ja terveysministeriön katsannossa yksi kehittämis ehdotuksista riittävästi liikkuvien ihmisten määrän lisäämiseksi vuonna 2007 (Fogelholm, Paronen & Miettinen 2007, 105).

3 FYYSISET OPPIMISYMPÄRISTÖT

Oppimisympäristöiksi kutsutaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös opiskelussa käytettävät materiaalit, välineet ja palvelut. (Opetushallitus 2014, 29.) Oppimisympäristö on Ahvenaisen, Ikonen ja Koron (2001, 193) mukaan yleensä määritelty tilaksi, paikaksi, yhteisöksi tai toimintakäytännöksi, jonka tarkoituksena on oppimisen edistäminen. Ikonen ja Virtanen (2007, 241) määrittelevät koulun oppimisympäristön laajemmin käsittämään kaikkia oppijan toimintoihin, oppimiseen, asennoitumiseen ja koulunkäyntiin vaikuttavia tekijöitä. Oppimisympäristön tärkeitä osia ovat koulu organisaationa ja fyysisenä ympäristönä sekä koulun toimintatapojen luonne ja niiden säätely (Ikonen & Virtanen 2007, 241).

Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön sekä yhteisön oppimista, vuorovaikutusta ja kasvua. (Opetushallitus 2014, 29.) Oppilaan toiminta riippuu välittömästä ja välillisestä vuorovaikutuksesta eri ympäristöjen ja ihmisryhmien välillä. Koulun ulkoiset puitteet, kuten tilat ja koulutyön yleinen järjestäminen, säätelevät tätä vuorovaikutusta. (Ikonen & Virtanen 2007, 241.) Oppimisympäristöltä edellytetään vuorovaikutteisuutta ja siksi se voidaan nähdä kokonaisvaltaisena toimintaympäristönä. Tämä toimintaympäristö muodostuu opettajista, oppilaista, erilaisista pedagogisista toimintamuodoista ja oppimisenäkemyksistä, odotuksista, tavoitteista, medioista ja opetusteknologisista välineistä sisältäen myös oppimisympäristön kulttuuriset tekijät, kielen ja perinteet. (Ahvenainen ym. 2001, 194.)

Oppimisympäristö on jaoteltu fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja kognitiiviseen oppimisympäristöön (Ahvenainen ym. 2001, 194). Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan fyysisiä oppimisympäristöjä. Fyysinen oppimisympäristö tarkoittaa Roihan ja Polson (2018, 76) mukaan konkreettista oppimistilaa ja sen rakennetta: koulurakennusta, luokkatilaa ja niissä olevia käsin koskettavia esineitä ja asioita. Fyysinen ympäristö rakennetun ja luonnonympäristön yhdistelmänä tarjoaa välineitä koulun toiminnalle ja oppimiselle. Fyysinen oppimisympäristö luo pitkälti raamit opiskelun sisällöille ja järjestämismahdollisuuksille. (Ahvenainen ym. 2001, 194.) Ikonen ja Virtanen (2001, 200–202) määrittelevät fyysisen oppimisympäristön samansuuntaisesti vastaavan kysymyksiin, mitä voidaan tehdä ja miten voidaan toimia.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2014, 29) mukaan oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti joustavan ja monipuolisen kokonaisuuden. Oppiaineiden erityistarpeet tulee ottaa huomioon niiden kehittämisessä. (Opetushallitus 2014, 29.) Laadukas oppimisympäristö mahdollistaa opetuksen tavoitteiden täyttymisen ja hyvät oppimistulokset (Tapaninen 2009, 153). Koulun fyysiset tilat voivat sekä tukea että heikentää kouluyhteisön ilmapiiriä ja sosiaalista kanssakäymistä (Aula 2009, 79).

3.1 Koululiikunnan fyysiset oppimisympäristöt

Koululiikunnan oppimisympäristön muodostavat fyysinen ja sosiaalis-emotionaalinen ympäristö. Sosiaalis-emotionaalinen ympäristö muodostuu liikuntatunnin ilmapiiristä ja ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta oppitunnilla. Fyysinen ympäristö tarkoittaa liikuntatilaa ja liikunnassa käytettäviä välineitä. (Huovinen & Rintala 2007, 205.) Fyysinen oppimisympäristö liikunnanopetuksessa poikkeaa muiden oppiaineiden oppimisympäristöstä, joka useimmiten on luokkahuone. Liikuntakasvatuksen fyysisen oppimisympäristön muodostaa usein liikuntasali välineineen. Tämä asettaa oppimisprosessin toteutumislle tietyt rajat ja mahdollisuudet. (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 107.) Koulun salin lisäksi liikunnanopetuksessa käytetään monia erilaisia koulun yhteydessä tai sen lähi-alueilla olevia tiloja, kuten ulkokenttiä, uimahallia tai metsää.

Liikunnan oppimista tukeva fyysinen oppimisympäristö rakentuu liikkumisesteettömästä, selkeästä liikuntatilasta sekä lapsen tarpeita ja kykyjä vastaavista liikuntavälineistä. Tärkein oppimista tukevan fyysisen liikuntaympäristön tunnusmerkki on liikkumisesteettömyys. Esteettömyyden avulla kaikkien ihmisten on mahdollista osallistua liikuntaan ja toiminta on turvallista. Kaikkien julkisten rakennusten tulee nykyisen rakennuslainsäädännön mukaan olla liikkumisesteettömiä. (Huovinen & Rintala 2007, 205.) Saavutettava ja esteetön liikkumisympäristö on sopiva kaikille käyttäjille. Ihmisille, joiden toimintakyky on alentunut, tarvitaan sitä vähemmän erityisratkaisuja itse liikuntatilanteessa, mitä paremmin yleinen esteettömyys on toteutettu. (Rintala, Huovinen & Niemelä 2012, 69.) Liikuntatilojen, kuten muidenkin tilojen esteettömyyden suunnittelussa on huomioitava useita erilaisia käyttäjäryhmiä. Esimerkiksi liikuntavammaisten, näkövammaisten, kuulovammaisten ja allergikkojen tarpeet esteettömyyden toteutumiseksi ovat varsin erilaisia. Kuitenkin kaikki erilaiset ryhmät on huomioitava suunnittelussa, jotta tila todella on esteetön kaikille sen käyttäjille. Esteettömät tilat parantavat ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja toimia tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä (Rintala ym. 2012, 70). Esteettömän ympäristön rakentamisesta hyötyy jopa 35–40 prosenttia suomalaisista (Kokkonen 2010, 352).

Liikuntatilan selkeys on toinen tärkeä fyysisen ympäristön tekijä. Liikuntatilan selkeydellä tarkoitetaan sitä, että tilassa ei ole liikaa häiritseviä tekijöitä, jotka veisivät käyttäjän huomiota. Tilan värien käyttö, akustiikka, lämpötila, kiinteiden kalusteiden sijoittelu ja tilajaot on järjestetty tarkoituksenmukaisesti ja niin, että kaikki tukee oppimista. Kolmas tärkeä tekijä fyysisen ympäristön strukturoinnissa on välineiden tarkoituksenmukainen käyttäminen. Välineiden tarkoituksenmukainen valinta auttaa oppilasta kehittämään taitojaan halutulla alueella ja saavuttamaan haluttuja oppimistuloksia. Erilaisten välineiden käyttö erilaisissa oppimisympäristöissä on tärkeää taitojen yleistymisen kannalta. (Huovinen & Rintala 2007, 205–207.)

Havainnointi on oppimisen edellytys liikuntataitojen harjoittelussa. Harjoitustilanteissa oppija havainnoi sisäisten ja ulkoisten aistien avulla esimerkiksi oppimisympäristöä, ohjaajaa ja itseään. (Jaakkola 2010, 57.) Havainto tilasta on tilassa liikkumisen ehto. Ihmisen ruumiin aineellisuuden asettamat rajoitukset ja mahdollisuudet sekä ympäristön ja tilan mahdollisuudet vaikuttavat liikkumisen mahdollisuuksiin ja sen saamiin muotoihin. (Paju 2013, 158.) Konkreettisten oppimisympäristöjen ja tehtävien luominen sekä muokkaaminen ja ymmärrettävät instruktioit sekä palautteet suuntaavat olennaisesti oppijan havaintoa haluttuun kohteeseen. (Jaakkola 2010, 57–58.)

Tilat, välineet ja materiaalit pyritään saamaan oppilaiden käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. (Opetushallitus 2014, 29.) Tilojen tietyt materiaalit tuottavat ja mahdollistavat tietynlaista toimintaa (Paju 2013, 160). Aloittelijan oppimistilanteissa keskeinen kysymys on se, miten paljon harjoitteen ja ympäristön tulee sisältää vaihtelua. Tutkimustulokset osoittavat, että taidoissa joissa suoritukset luonnollisissakin tilanteissa vaihtelevat, on tehokasta vaihdella sekä tehtäviä että ympäristöjä. Toisaalta taidon oppimisen alkuvaiheessa on tärkeintä, että oppija saa onnistumisen kokemuksia. Suoritukset onnistuvat helpommin silloin, kun rajoitetaan tehtävien ja suoritussympäristöjen vaihtelua. (Jaakkola 2010, 136–137, 167.) Heikinaro-Johanssonin ja Hirvensalon (2007, 104) mukaan liikuntakasvatuksen tavoitteisiin pyrittäessä suunnittelussa tulisi huomioida tilojen ja välineiden lisäksi muun muassa opetuksen tarkoitus ja tavoitteet, oppilaat, liikuntamuodot, opetusjärjestelyt ja työtavat sekä arviointi.

Hyvä fyysinen oppimisympäristö edistää oppimista ja nautintoa liikunnan oppitunnilla. (Mohnsen 2008, 41) Hyvä ympäristö lapsen liikunnalle on sellainen, jonka kaikki elementit on suunniteltu mahdollistamaan erilaista toimintaa, erilaisia käyttäjiä ja eri ryhmien kohtaamisia. Hyvän liikuntapaikan on tarjottava monipuolisia haasteita liikuntataidoiltaan eritasoisille lapsille. Hyvä liikuntapaikka houkuttelee lasta tutkimaan ympäristöään ja liikkumaan. Se houkuttelee lapsia kokeilemaan kaikkia perusliikkeitä, kuten juoksemista, hyppäämistä, heittämistä, ryömimistä ja konttaamista. (Karvinen & Norra 2002, 17, 33.) Jos ympäristö on hyvä ja turvallinen, se edistää myös omaehtoista liikkumista liikuntatuntien ulkopuolella (Sallis ym. 2001, 619).

Hakalan (1999, 97) mukaan koululiikunnan oppimistilanne eroaa monella tavalla koulun muista oppimistilanteista. Liikunnan erityispiirteisiin kuuluvat poikkeavan oppimisympäristön lisäksi muun muassa oppijoiden vapaus oppimistilanteissa, oman kehon käyttö työvälineenä, fyysinen toiminnallisuus, yhteistoiminnallisuuden vaatimus, mahdollinen riippuvuus muista sekä toiminta- ja suoriutumistason avoin näkyminen muille. Nämä erityispiirteet asettavat oppilaan tilanteisiin, jollaisia hän ei samanlaisina kohtaa muissa oppiaineissa (Hakala 1999, 97–98). Myös liikunnan opetus- ja oppimisympäristöt poikkeavat muusta opetuksesta kenties näkyvimmin. Oppituntien organisointi ja opetus-tilanteiden järjestely ovat tulleet olennaiseksi osaksi liikuntadidaktiikkaa. Hyvä liikunnanopettaja on

näin ollen myös hyvä organisoiija. (Laakso 2007, 18.) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjautuminen konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen tarkoittaa liikunnanopettajan työssä sitä, että hänen on kyettävä virittämään sekä säilyttämään oppijan positiivinen oppimishalu. Hänen on myös erilaisten pedagogisten keinojen avulla luotava oppilaille optimaaliset oppimismahdollisuudet. Tämän myötä liikunnanopettajan rooli muuttuu oppilaan oppimisympäristön suunnittelijaksi ja oppimisprosessin ohjaajaksi, jolloin opettajan työssä korostuvat oppilaantuntemus ja sosiaaliset vuorovaikutustaidot. (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 97.)

Erilaisten oppimisympäristöjen käyttäminen liikunnanopetuksessa on määrätty valtakunnallisissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Niissä todetaan, että koululiikunnassa tulee hyödyntää monipuolisesti koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa. Lisäksi yksi liikunnanopetuksen valtakunnallinen tavoite on harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja erilaisilla telineillä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan liikunnan tehtävää ja tavoitteita tulisi toteuttaa opettamalla sekä osallistamalla oppilaita monipuolisesti ja turvallisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa. (Opetushallitus 2014, 148–149, 275.)

Monet yhteistyötahot, kuten liikunta-, kirjasto, taide- ja luontokeskukset tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä. Yhteistyö lähiympäristön toimijoiden kuten liikuntatoimen, yritysten ja järjestöjen kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää. Yhteistyötä tarvitaan oppimisympäristöjen monipuolisuuden lisäksi kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi. (Opetushallitus 2014, 29, 35–36.) Opettaja ei välttämättä voi juurikaan vaikuttaa koulun tiloihin, varusteisiin tai välineihin, mutta tekemällä yhteistyötä muiden tahojen kanssa hän voi suuresti vaikuttaa käytettäviin oppimisympäristöihin (Mohnsen 2008, 43).

Liikunnanopetuksessa on otettava huomioon vuodenajat, koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet sekä paikalliset olosuhteet tarkoituksenmukaisella tavalla (Opetushallitus 2014, 149, 279). Laakson (2007, 60) mukaan vuodenaikojen vaikutus liikuntaan on saattanut muuttua liikuntakulttuurin ja ilmaston muutosten myötä. Suomessa sääolot vaihtelevat suuresti vuodenaikojen mukaan, minkä vuoksi vuodenajat vaikuttavat myös liikuntaharrastuksiin. Liikuntaa harrastetaan yhä enemmän sisätiloissa ja rakennetuissa paikoissa. (Laakso ym. 2007, 60.)

Julkisia liikuntapaikkoja on Suomessa kappalemääräisesti riittävästi. Ne eivät kuitenkaan välttämättä ominaisuuksiltaan vastaa nykyisiä tai tulevaisuuden tarpeita. (Kokkonen 2010, 14.) Liikuntapaikkojen rakentamisessa on ollut havaittavissa selviä trendejä vuosikymmenittäin. 1930-luvulta alkaen alettiin rakentaa urheilukenttiä, 1960-luvulla uimahalleja, 1980-luvulla sisäliikuntatiloja ja 1980-

luvulla jäähalleja. Liikuntapaikkojen kokonaismäärä 1990-luvun alun jälkeen ei ole juurikaan kasvanut. Lähiliikuntapaikkojen määrää on lisännyt lähiliikuntapolitiikan kiihtyminen 2000-luvulla. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 8.) Painopiste onkin siirtynyt rakentamisesta kunnossapitoon ja korjaamiseen, kun liikuntapaikat alkavat kulua ja vanheta (Kokkonen 2010, 14). Seuraavissa alaluvuissa avataan tarkemmin koululiikunnassa käytettäviä ulko- ja sisäliikuntapaikkoja sekä välineitä.

3.1.1 Ulkoliikunta-alueet ja -paikat

Koulun piha on keskeinen osa koulun rakennettua ympäristöä. Piha on yksi koulun oppimisympäristö, joka monipuolisuudessaan antaa mahdollisuuksia monen eri oppiaineen opetukselle. (Tapaninen 2009, 154). Koulun piha-alueet tulisi suunnitella ja rakentaa siten, että ne tarjoaisivat monipuolisia mahdollisuuksia niiden käyttämiseen niin oppimistilana kuin välituntienviettopaikkanaakin. Piha on tärkeä paikka myös opetusajan ulkopuoliselle virkistäytymiselle ja liikkumiselle, niin kouluaikana kuin myös kouluajan ulkopuolella. Tällainen oppituntien ulkopuolinen aika on lapsille tärkeää oppimisen kannalta. Välituntien ja vapaa-ajan liikkumisen aikana lapset esimerkiksi harjoittelevat sosiaalisia ja fyysisiä taitojaan toimimalla keskenään erilaisissa leikeissä ja peleissä sekä tekemällä havaintoja ympäristöstään. (Piispanen 2008, 137, 139.)

Pihalla tulisi olla paljon erilaisia alueita, kuten alue pallopeleihin, kiipeilyn ja tasapainoilun mahdollistavia telineitä, keinoja sekä luonnonympäristöä korkeuseroineen. Erilaiset alueet mahdollistavat monipuolisen liikkumisen ja houkuttelevat erilaisia liikkujia liikkumaan pihalla kukin omalla tavallaan. (Moilanen, Kämppi, Laine & Blom 2017, 618.) Koulun pihalta löytyy usein myös tasainen kenttäalue, joka soveltuu esimerkiksi erilaisten pelien pelaamiseen ja muuhun sellaiseen liikkumiseen, joka vaatii suuren avoimen tilan. Rajala, Inkinen ja Haapala (2012) tutkivat osana Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaihetta koulujen liikuntapuitteita ja -varusteita. Tutkimuksessa kartoitettiin muun muassa koulujen liikunnanopetuksessa käytössä olevia tiloja sekä välituntialueita. Ulkoliikuntatiloista juuri ulkokenttä oli lähes jokaisesta koulusta löytyvä perusliikuntatila (88 prosenttia kouluista). Kenttä on hyvä liikuntatila monipuolisuutensa vuoksi, sillä sitä voidaan käyttää monen eri lajin harjoitteluun ympäri vuoden. Ulkokenttä on usein alustaltaan hiekkaa, mutta kenttä voi olla myös kivituhka- tai tekonurmipohjainen. (Rajala ym. 2012, 4–5.)

Koulun piha-alueiden olosuhteiden parantamisen on havaittu olevan keskeisessä roolissa kouluikäisten lasten liikunnan edistämisessä (Fogelholm ym. 2007, 79). Liikuntapaikkarakentamisen Suunta -asiakirjassa asetettiin vuodelle 2011 tavoitteeksi lasten ja nuorten liikkumisympäristöjen kehittäminen. Erityisinä kehittämisalueina esiin nousivat esimerkiksi piha-, päiväkot-, koulu- ja puistoalueet. (Valtioneuvosto 2014, 27.) Valtakunnallisen koulupihatutkimuksen mukaan maamme

noin kolmestatuhannesta alakoulun pihasta kolmasosa vaatii kunnostusta. Lisäksi joka toisessa koulussa koetaan, että liikuntapaikkoja on liian vähän. Kaiken kaikkiaan joka viidennessä koulussa koetaan, että koulun omat liikuntapaikat eivät vastaa koulun liikunnanopetuksen tarpeita, eikä tarpeelliseksi koettuja alueita ole myöskään koulun lähellä. (Fogelholm ym. 2007, 79.) Nuoren Suomen rehtoreille teettämässä kyselyssä koulupihojen liikuntaolosuhteista saatiin samansuuntaisia tuloksia. Tutkimuksessa noin viidesosa koulupihojen liikuntapaikoista ei vastannut liikunnanopetuksen tarpeita. Kun huomioitiin lisäksi välituntiliikunta sekä muut koulun tarpeet, jopa 30 prosenttia pihoista luokiteltiin huonoiksi. (Norra, Ruokonen & Karvinen 2003, 32.) Norran ym. (2003) tutkimukselle tehtiin jatkoselvitys vuonna 2014, jossa saatiin samoja tuloksia. Edelleen kolmasosa koulupihoista oli liikuntaolosuhteiltaan heikkoja. Lisäksi havaittiin, että liikunnanopetuksen näkökulmasta viidesosassa kouluista arvioitiin piha-alue riittämättömäksi. (Norra, Ruokonen, Ehrlen, Polari & Ahonen 2015, 41–42.)

Rajalan ym. (2012, 4) mukaan ulkokentän jälkeen muista ulkoliikuntatiloista yleisimpiä käytössä olevia olivat hiihtoladut, metsä, pururata ja luistelukaukalo. Lisäksi useammin kuin kerran mainittiin yleisurheilukenttä. (Rajala ym. 2012, 4.) Hiihtoladut, metsä ja pururata ovat usein julkisesti käytettävissä olevia tiloja. Myös luistelukaukalo on usein jäädytetty ja rakennettu koulun omalle tai muulle lähialueen kentälle. Tällaisia koulun lähialueilla sijaitsevia liikuntapaikkoja kutsutaan yleisesti lähiliikuntapaikoiksi. Lähiliikuntapaikkojen käyttäminen koulun liikunnassa on yhteydessä opetussuunnitelmaan. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 148) mainitaan, että koulun liikunnassa on hyödynnettävä monipuolisesti koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa.

Norra ym. (2003, 9) määrittelevät lähiliikuntapaikat Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004 -asiakirjaa mukaillen lasten ja nuorten liikuntaa sekä yleistä kunto- ja terveystoimintaa varten luoduiksi liikuntapaikoiksi ja -alueiksi, jotka sijaitsevat asuinalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä. Lähiliikuntapaikan tärkein kriteeri on sen sijainti lähellä asutusta, asukkaiden helposti saavutettavissa. Lähiliikuntapaikoilla on sijainnin lisäksi myös muita tavoiteltavia ominaisuuksia. Lähiliikuntapaikan tulisi olla kaikkien ihmisten vapaasti ja ilmaiseksi käytettävissä, monipuolinen, ympärivuotisesti käytössä oleva, kaikille ikäryhmille soveltuva sekä edullinen rakentaa ja ylläpitää. (Norra ym. 2003, 9.) Lähiliikuntapaikoille vievien kulkureittien on oltava turvallisia ja helppokulkuisia, jotta lapsetkin voivat niitä käyttää. Lähiliikuntapaikoilla on usein erilaisia varusteita, kuten maaleja, telineitä tai seiniä. Näiden varusteiden tarkoitus on innostaa liikuntapaikan käyttäjiä ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen liikkumiseen. Varustelussa tärkeintä on varusteiden turvallisuus, kestävyys ja yksinkertaisuus. (Karvinen & Norra 2002, 40, 43.) Vuonna 2014 Suomessa arvioitiin olevan yli 750 lähiliikuntapaikkaa (Norra ym. 2015, 9).

Lähiliikuntamahdollisuuksien luomiseen on alettu viime vuosina kiinnittää yhä enemmän huomiota. Erilaisten lähiliikunta-alueiden olemassaolo sekä niiden tarjoamat liikkumismahdollisuudet vaikuttavat ihmisten päivittäiseen liikkumiseen ja sitä kautta päivittäisten liikuntatavoitteiden saavuttamiseen. (Fogelholm ym. 2007, 84.) Lähiliikuntapaikkojen tavoitteena onkin saada liikkuminen ihmisten elämäntavaksi (Kokkonen 2010, 302). Liikuntapaikkarakentamispolitiikassa on erityisesti lähivuosina huomioitu lähiliikuntapaikat, minkä seurauksena eri puolille Suomea on rakennettu lähes 600 lähiliikuntapaikkaa. Lähiliikuntapaikkoja on rakennettu koulujen ja päiväkotien pihoilta sekä palvelutalojen läheisyyteen, mikä on lisännyt niiden käyttöastetta. Saadun palautteen perusteella lähiliikuntapaikkoja tulisi kehittää edelleen monipuolisemmiksi ottaen huomioon kulttuuriset muutokset, eri ikäryhmät ja sukupuolet sekä käytön ympärivuotisuus ja esteettömyys. (Valtioneuvosto 2014, 28.) Norran ym. selvityksessä lähiliikuntapaikkarakentamisesta tarkasteltiin noin kymmenen vuotta käytössä olleiden lähiliikuntapaikkojen kuntoa. Selvityksessä 70 prosenttia lähiliikuntapaikoista arvioitiin kunnoltaan erittäin tai melko hyväksi. Yhtäkään paikkaa ei arvioitu huonokuntoiseksi. (Norra ym. 2015, 13.)

Valtion liikuntapolitiikalle määriteltiin yleiset tavoitteet valtion liikuntatoimen vuoden 2014 talousarviossa ja opetus- ja kulttuuriministeriön vuosien 2015–2018 toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Yhdeksi tavoitteeksi määriteltiin liikunnallisen elämäntavan yleistyminen eli koko väestön liikuntaharrastusten ja fyysisen aktiivisuuden kasvattaminen. Yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseen on liikuntapaikkojen ja -palveluiden yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen saavutettavuuden varmistaminen koko maassa. (Valtioneuvosto 2014, 14–15.) Lähiliikuntapaikkojen määrän lisääminen edelleen voisi vaikuttaa myönteisesti tavoitteen saavuttamiseen.

Opetusministeriön liikuntapaikkastrategiassa on vuodesta 2000 lähtien korostettu lähiliikuntapaikkojen merkitystä. Tämä painotus on tuottanut muun muassa mahdollisuuden korotettuun valtionavustukseen kunnille ja muille lähiliikuntapaikkoja rakentaville tahoille. (Fogelholm ym. 2007, 79.) Rakennettujen liikuntapaikkojen lisäksi huomiota tulee kiinnittää liikuntanäkökulman näkymiseen yhdyskuntasuunnittelussa, kaavoitusratkaisuissa ja liikennepolitiikassa. Tätä puoltaa se, että merkittävin pudotus ihmisten liikkumisessa on tapahtunut nimenomaan arkiliikkumisen suhteen. Poikkihallinnolliset ratkaisut ovat tärkeitä nimenomaan siitä näkökulmasta, että ympäristöt joissa ihmiset arkeaan viettävät (päiväkodit, koulut, vanhustentalot, kotipihat) muovautuisivat liikkumismyönteisiksi. Esimerkiksi koulujen liikuntatiloja tehdään edelleen vain koulun tarpeisiin, vaikka ne ovat keskeinen liikuntapaikka myös koulukäytön ulkopuolella. Ongelmana on usein muun muassa liikuntatilan mitoituksista tinkiminen, säilytystilojen vähäisyys ja erillisen sisäänkäynnin puuttuminen. (Valtioneuvosto 2014, 58.)

3.1.2 Sisäliikuntatilat

Koulujen liikuntasalit ovat yksi keskeisimmistä liikuntaan ja urheiluun käytettävistä tiloista. Koulujen liikuntasalien tärkeyttä edesauttaa niiden määrällinen paljous. Liikuntasaleja on Suomessa koulujen yhteydessä yhteensä noin 2400. Määrän lisäksi liikuntasalien etuna ovat myös niiden tarjoamat hyvät harjoitteluolosuhteet suurelle määrälle erilaisia liikuntalajeja. Suurin osa liikuntasaleista sijaitsee oppilaitosten yhteydessä ja niitä käytetään pääasiassa kouluaikana koululiikuntaan. Vuoden 2011 hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite koulujen liikuntatilojen käyttöasteen lisäämisestä vapaa-ajan harrastustoiminnassa. (Valtioneuvosto 2014, 28.) Ruokonen, Norra ja Polari (2013, 4) toteavat valtakunnallisessa koulujen liikuntasaleissa tapahtuvaa harrastetoimintaa koskevassa selvityksessä, että tarkkaa tietoa Suomessa olevien koulujen liikuntasalien määrästä ei ole saatavissa. Selvityksessä on Lipas-tietokannan ja muiden lähteiden perusteella arvioitu liikuntasalien määräksi noin 2400. (Ruokonen ym. 2013,4.)

Suomi ym. (2012, 122) havaitsivat tutkimuksessaan, että koulujen liikuntasaleilla on suuri merkitys lasten liikuntaharrastuneisuudelle niin koululiikunnan kuin vapaa-ajan urheiluharrastustenkin puitteissa. Liikuntasalit olivat niin pojilla kuin tytöilläkin suosituimpia liikuntapaikkoja. Tähän vaikuttavat paitsi koululiikunnan keskittyminen liikuntasaleihin myös Suomen pitkät ja kylmät talvet, jotka aiheuttavat myös vapaa-ajan liikunnan keskittymisen sisätiloihin. (Suomi ym. 2012, 122.) Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaiheen kyselyssä havaittiin liikuntasalien tärkeys, sillä lähes jokaisesta koulusta löytyväksi perusliikuntatilaksi nousi sisäliikuntatiloista liikuntasali, joka löytyi 94 prosentilta kouluista. (Rajala ym. 2012, 4.) Ruokonen ym. (2013, 10) kartoittivat Opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallisessa selvityksessä rehtorien näkemyksiä koulujensa liikuntasalien ja niiden kalustojen kunnosta. Rehtoreista 63 prosenttia arvioi koulunsa liikuntasalin olevan erittäin tai melko hyvässä kunnossa. Heikossa tai erittäin heikossa kunnossa olevia liikuntasaleja oli kyselyn perusteella alle kymmenen prosenttia. Rehtoreita pyydettiin lisäksi kuvaamaan salien suurimpia ongelmia, mikäli he kokivat salin olevan heikossa tai erittäin heikossa kunnossa. Suurimpia syitä heikkoon arvioon olivat liikuntasalin liian pieni koko tarpeisiin nähden, varustuksen ja varastoinnin ongelmat sekä salin lattiaan liittyvät ongelmat. Yhdessä nämä kattoivat 57 prosenttia kaikista heikoista arvioista. (Ruokonen ym. 2013, 10–11.)

Rajalan ym. (2012, 4) tutkimuksessa kouluissa liikunnanopetuksessa käytettävissä oleviksi sisäliikuntatiloiksi mainittiin liikuntasalin lisäksi esimerkiksi uimahalli, jäähalli, liikuntatalo ja kuntosali. Kaikki nämä mainittiin useammin kuin kerran, joten niitä voidaan pitää yleisinä opetuksessa käytettävissä sisäliikuntatiloina. (Rajala ym. 2012, 4.) Erilaisten liikuntapaikkojen käyttäminen opetuksessa on opettajan vastuulla. Opettajan on selvitettävä liikuntapaikkojen etäisyydet koulusta ja pohdittava

sen perusteella, onko niitä mahdollista käyttää liikunnanopetuksessa. (Sääkslahti 2017, 277.) Ainoastaan uinti on tässä suhteessa erityisasemassa, sillä uimaopetuksen järjestäminen koululaisille on velvoitettu opetussuunnitelmassa. Uimataito on yksi peruskoulun kuudennen luokan liikunnan arviointikriteereistä. Uinti on ainoa laji, joka nykyään taitopohjaisesta opetussuunnitelmasta vielä löytyy. (Opetushallitus 2014, 149, 276.) Rajalan ym. (2012, 7) tutkimukseen osallistuneista kouluista neljännes ilmoitti, että heillä ei ole käytössään uimahallia. Tutkimuksessa ei selvitetty, miten nämä koulut järjestävät pakollisen uimaopetuksensa. (Rajala ym. 2012, 7.)

3.1.3 Välineet ja varusteet

Oppilaan kehitystä ja haluttujen oppimistulosten saavuttamista voidaan edistää tarkoituksenmukaisella välineen valinnalla (Huovinen & Rintala 2007, 207). Lasten käyttöön tulevia liikuntavälineitä valittaessa tulee huomioida välineiden sopivuus lasten ikään ja kehitysvaiheeseen sekä niiden muunneltavuus ja monikäyttöisyys erilaisia lapsia ajatellen (Zimmer 2001, 164). Välineen valinnassa tulee kiinnittää huomio välineen kokoon, materiaaliin, muotoon ja väriin (Huovinen & Rintala 2007, 207).

Välineiden pitäisi olla myös liikkumiseen innostavia, omatoimisuutta tukevia sekä uteliaisuutta ja mielikuvitusta herättäviä. Lisäksi välineiden on oltava tukevia ja kestäviä, jotta niiden käyttäminen olisi turvallista. (Zimmer 2001, 164–165.) Huonokuntoiset liikuntavälineet voivat vähentää innokkuutta liikkua, jos liikkujan pitää huolehtia välineiden turvallisuudesta (Niven, Henretty & Fawcner 2014, 342). Liikuntakasvatuksessa käytettävien välineiden tulisi samaan aikaan olla sellaisia, että lapset voivat käyttää niitä yksin omalla yksilöllisellä tavallaan, mutta samalla ne myös innostaisivat yhteisleikkiin muiden lasten kanssa. (Zimmer 2001, 164–165.)

Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaiheen kyselyssä kartoitettiin liikuntatilojen lisäksi myös liikunnanopetuksessa käytössä olevia välineitä ja varusteita. Ulkona jokaisen alakoulun pihalta löytyi keinut ja kiipeilytelineet, sekä lähes jokaiselta koululta maalit, koripallokorit ja pihamaalauksia pelejä varten. (Rajala ym. 2012, 4.) Norran ym. (2015, 33) selvityksessä alakoulujen pihojen yleisimpiä liikuntavarusteita olivat keinut ja kiipeilytelineet. Liikuntasalin varusteisiin lähes jokaisessa koulussa kuuluivat puolapuut, renkaat, köydet, koripallo-, lentopallo- ja sulkapallotelineet, välinevarasto sekä teipit tai viivat lattiassa. Liikuntavälineitä kouluilta löytyi monipuolisesti erilaisia urheilulajeja varten, kuten sisäliikunnassa palloilulajeihin, voimisteluun ja telinevoimisteluun, sekä ulkoliikunnassa palloilulajeihin, yleisurheiluun, maastohiihtoon, suunnistukseen ja jääliikuntaan. (Rajala ym. 2012, 4.)

Lapsiasiavaltuutetun toimiston vuonna 2006 toteuttamassa selvityksessä kartoitettiin lasten ja nuorten mielipiteitä ja kokemuksia heidän hyvinvointiinsa vaikuttavista tekijöistä erityisesti kouluympäristössä. Kouluhyvinvointiin liittyvässä osiossa lapsilta ja nuorilta pyydettiin kuvauksia siitä, millainen on heidän mielestään viihtyisä koulu, ja mitkä asiat lisäävät tai vähentävät kouluviihtyvyyttä. Monessa vastauksessa nousivat esille välitunnit ja välituntialueet. Oppilaat toivoivat koulun pihalle uusia varusteita, kuten leikki- ja liikuntatelineitä, pelikenttiä, koripallokoreja, keinoja ja trampoliineja. Esiin nousivat lisäksi välituntialueiden ja niiden varusteiden kunnossapito sekä välituntialueiden turvallisuus ja viihtyisyys. (Arponen 2007, 21.) Lapsiasiavaltuutetun toimisto toteutti samankaltaisen kyselyn myös vuonna 2008. Tulokset olivat samansuuntaisia aiemman tutkimuksen kanssa ja alakoululaiset kokivat välituntiin liittyvissä asioissa olevan paljon parannettavaa. Pihalle toivottiin lisää välituntivarusteita, kuten kiipeilytelineitä ja keinoja. Myös pienemmät hankinnat, kuten jalkapallot tai muut välineet luokkien omaan käyttöön, koettiin tarpeellisiksi parantamaan välituntien viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta. (Tuononen 2008, 21.) Näiden tutkimusten perusteella oppilaat haluavat käyttöönsä erilaisia välineitä ja varusteita, jotka mahdollistavat monipuolisen omaehtoisen liikkumisen.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millaisia ovat liikuntaa alakouluissa opettavien opettajien käytettävissä olevat fyysiset oppimisympäristöt. Fyysisistä oppimisympäristöistä tarkasteltiin käytettävissä olevia tiloja, välineitä ja varusteita sekä niiden kuntoa. Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi opettajien näkemyksiä liikuntaolosuhteiden riittävydestä. Fyysisten oppimisympäristöjen olosuhteita ja opettajien näkemyksiä niiden riittävydestä tutkittiin kyselylomakkeen avulla.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia liikunnan fyysisiä oppimisympäristöjä opettajilla on käytettävissä?
2. Millaisia ovat opettajien näkemykset liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen riittävydestä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus on luonteeltaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiiviseen tutkimukseen liitetään objektiivisuuden pyrkiminen ja luotettavuuden korostaminen (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 37). Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää tutkimuksen aiheesta ja perusjoukosta riippuen riittäväksi katsottua määrää vastauksia, jotta tuloksia voidaan yleistää koskemaan koko tutkittavaa perusjoukkoa ja niitä voitaisiin pitää luotettavina. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa käsitellään tilastollisilla menetelmillä. (Kananen 2008, 10.) Tilastolliset menetelmät ovat pääsääntöisesti sitä luotettavampia, mitä suurempi määrä vastauksia on saatu. Tulosten käsittely onnistuu yhtä hyvin suuremmilla määrillä, sillä tilasto-ohjelmat kykenevät käsittelemään suuriakin määriä vastauksia nopeasti. (Denscombe 2007, 249.)

Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään tutkimuksessa käytettyjä tiedonkeruumenetelmiä. Tiedonkeruumenetelmiä tarkastellaan aineistonkeruun ja kyselyn rakenteen näkökulmista. Seuraavissa alaluvuissa kuvataan tutkimuksesta saatua aineistoa ja viimeisenä sen analysoinnissa käytettyjä menetelmiä.

5.1 Tiedonkeruumenetelmät

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin kyselyllä. Kysely on aineistonkeruumenetelmä, jossa samat vakiodut kysymykset esitetään jokaiselle vastaajalle samassa järjestyksessä (Vilka 2007, 28). Kyselyn etuna voidaan pitää sitä, että tutkija ei omalla olemuksellaan tai läsnäolollaan vaikuta vastauksiin. Lisäksi kyselyn avulla tietoa voidaan kerätä suureltakin joukolta suhteellisen pienellä vaivalla. Sähköistä kyselyä käytettäessä aineiston käsittely tietokoneella myös helpottuu. (Hirsjärvi, Remes, Sajaavaara 2004, 184.) Tämän tutkimuksen kyselyssä jokaiselle vastaajalle esitettiin samat vakiodut kysymykset, muutamaa tarkentavaa kysymystä lukuunottamatta, samassa järjestyksessä.

5.1.1 Aineistonkeruu

Tässä tutkimuksessa tutkijat loivat standardoidun sähköisen kyselyn. Kyselyssä oli yhteensä seitsemän sivua, sisältäen ensimmäisen sivun, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta. Kyselylomakkeen luomisessa käytettiin apuna Opetushallituksen ja Jyväskylän yliopiston tutkijoiden laatimaa Liikunnan seuranta-arviointi 2010 -kyselyä, jonka alkuperäinen kyselylomake pyydettiin tutkijoilta tätä tarkoitusta varten (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011). Lisäksi kyselylomakkeen luomisessa käytettiin apuna Rajalan ym. (2012, 20–21) kyselyä, jonka tarkoituksena oli selvittää Liikkuva koulu

-pilottivaiheen koulujen liikuntavarustusta ja -puitteita. Kyselylomake (liite 1) luotiin Webropol-työkalulla.

Ronkaisen (2008, 72–73) mukaan tutkija lähettää kyselyn henkilöille, joilla hän olettaa olevan jonkinlaista kosketuspintaa tutkittavan asian kanssa. Tässä tutkimuksessa kyselyä ei lähetetty yksittäisille henkilöille, vaan se jaettiin Webropol-kyselynä suljettuihin Facebook-ryhmiin Alakoulun aarreaitta ja Jotain todella uutta liikunnanopetuksessa. Nämä ryhmät valikoituivat siksi, että niiden kohderyhmä vastaa hyvin pitkälle tutkimuksen kohderyhmää eli alakoulujen opettajia. Alakoulun aarreaitta -ryhmän kuvauksessa kerrotaan, että ryhmä on tarkoitettu ensisijaisesti kasvatus- ja opetusalan toimijoille. Jotain todella uutta liikunnanopetuksessa -ryhmän tarkoituksena on jakaa uusia ideoita liikunnanopetuksesta kollegoille hyödynnettäväksi ja sovellettavaksi koululiikunnassa. Ryhmien kuvaukset antavat aiheita olettaa, että molempien ryhmien jäsenistö koostuu suurimmalta osin opettajista. Tutkimuksen kohdejoukon saavuttamiseen käytettiin siis osittain harkinnanvaraista ja osittain satunnaista otantaa. Harkinnanvaraisen otannan mukaisesti valittiin tutkimukseen soveltuvat ryhmät, joihin kysely jaettiin ja josta sattumanvaraisesti henkilöt päättivät siihen vastata tai jättää vastaamatta. (ks. Merisuo-Storm & Soininen 2009, 121.)

Kysely jaettiin molempiin Facebook-ryhmiin kolme kertaa marras-joulukuun 2018 aikana. Viimeisellä jakokerralla uusien vastaajien määrä jäi niin pieneksi, että uudelle jakamiselle ei enää nähty aiheita. Kyselyä jaettaessa vastaajille kerrottiin ainoa ehto vastaamiselle, eli että vastaajan tuli toimia liikuntaa alakoulussa opettavana opettajana. Muita rajoituksia vastaajille ei ollut. Webropol-kyselyn avulla vastaukset saatiin koottua analysointia varten SPSS Statistics -nimiseen tilastolliseen tiedonkäsittelyohjelmaan.

5.1.2 Kyselyn rakenne

Kysely oli muodoltaan suljetun ja avoimen kyselyn yhdistelmä. Suurin osa kysymyksistä oli suljettuja monivalintakysymyksiä, mutta joukossa oli myös niitä täydentäviä avoimia kysymyksiä. (Merisuo-Storm & Soininen 2009, 130–131). Kyselyn (liite 1) kahdella ensimmäisellä sivulla kysyttiin taustatietoja koulusta ja vastaajasta. Koulun tietoja eli koulumuotoa, koulun oppilasmäärää ja koulun kuulumista Liikkuva koulu -ohjelmaan kysyttiin suljettujen kysymysten avulla. Vastaajan taustatietojen eli sukupuolen, iän, koulutuksen, opettajakokemuksen ja opetettavien luokkien kartoittamiseen käytettiin sekä suljettuja että vastauksia täydentäviä avoimia kysymyksiä. Opetettavia luokkia kysyttäessä vastaajat saivat valita ensimmäisen ja kuudennen luokan väliltä useita vaihtoehtoja. Myös koulutukseen oli mahdollista valita useampia vaihtoehtoja.

Taustatietojen jälkeen kysyttiin koulun liikuntatiloista. Liikuntatiloista valittavissa olevia vaihtoehtoja olivat kaikissa kysymyksissä hiihtolatu, jäähalli, kuntosali, liikuntasali, liikuntatalo tai urheiluhalli, luistelukenttä, metsä, pururata, uimahalli, ulkokenttä, yleisurheilukenttä sekä avoimella kysymyksellä täydennettävä muu tila. Opetuksessa käytettyjä tiloja kartoitettiin monivalintakysymyksellä, jossa oli mahdollista valita kaikki viimeisen vuoden aikana opetuksessa käyttämänsä tilat. Tilojen kuntoa selvitettiin kuusiportaisen asteikon avulla. Kuntoa kartoittavien kysymysten vastausvaihtoehdot olivat 1=ei käytettävissä, 2=erittäin huono, 3=huono, 4=kohtalainen, 5=hyvä ja 6=erinomainen. Riittävyyttä kartoittavien kysymysten vastausvaihtoehdot olivat puolestaan 1=ei käytettävissä, 2=riittämätön, 3=välttävä, 4=kohtalainen, 5=tyydyttävä ja 6=riittävä. Liikuntatilojen etäisyyttä kysyttäessä vastaajan oli valittava sopiva vaihtoehto neliportaisesta asteikosta, jonka vastausvaihtoehdot olivat 1=ei käytettävissä, 2=kaukana, 3=välituntimatkan päässä ja 4=koulun yhteydessä. Vastaajan oli lisäksi valittava, minkä uuden tilan näkisi parantavan eniten koulun liikunnanopetusta valitsemalla sopivin vaihtoehto alavetovalikosta. Lisäksi liikuntatiloista kysyttiin näkemystä peseytymis- ja pukeutumistilojen käytettävyydestä ja kunnosta.

Liikuntatiloja kartoittavien kysymysten jälkeen kysyttiin liikuntavarusteiden käytöstä liikunnanopetuksessa, niiden kunnosta, riittävydestä sekä eniten liikunnanopetusta parantavasta varusteesta. Liikuntavarusteet oli jaoteltu keinuihin, kiipeilytelineisiin, köysiin, liukumäkeen, maaleihin pallopeleissä, palloseinään, peileihin, pihamaalauksiin, puolapuihin, puomeihin, renkaisiin, teippeihin ja viivoihin lattiassa eri pelikentille sekä avoimella kysymyksellä täydennettäviin muihin varusteisiin. Varusteiden käytöstä kysyttiin tilojen lailla monivalintakysymyksellä, jossa vastaajan oli valittava kaikki viimeisen vuoden aikana liikunnanopetuksessa käyttämänsä varusteet. Varusteiden kuntoa ja riittävyttä kartoitettiin samanlaisilla kuusiportaisilla vastausvaihtoehdoilla kuin tilojenkin kuntoa ja riittävyttä. Eniten liikunnanopetusta parantava varuste oli valittava alavetovalikosta.

Liikuntavälineiden käyttömahdollisuuksia selvitettiin eri lajeihin tarvittavien välineiden kautta. Välineillä tarkoitettiin kunkin lajin harjoittamiseen tarvittavia tarvikkeita, kuten mailoja, palloja tai kypäriä. Liikuntalajit oli luokiteltu hiihtoon, jalkapalloon, jääliikuntaan, koripalloon, lentopalloon, pesäpalloon, salibandyyn, sulkapalloon, suunnistukseen, telinevoimisteluun, tennikseen, voimisteluun, yleisurheiluun ja avoimella kysymyksellä täydennettävään muuhun lajiin. Kysymystyypit olivat samanlaisia kuin tilojen ja varusteiden kohdalla, eli ensin kysyttiin monivalintakysymyksellä viimeisen vuoden aikana käytettyjä välineitä. Sen jälkeen tulivat kuusiportaiset asteikot välineiden kunnosta ja riittävydestä. Lisäksi vastaajan oli valittava alavetovalikosta, mikä väline parantaisi liikunnanopetusta eniten. Viimeiseksi vastaajan oli mahdollisuus kirjoittaa avoimeen tekstikenttään, mikäli hänellä oli jotain lisättävää vastauksiinsa.

5.2 Aineiston kuvaaminen

Kyselyyn vastasi yhteensä 77 henkilöä. Yksi vastaajista rajattiin aineiston analyysivaiheessa tutkimusaineiston ulkopuolelle epäasiallisten vastausten vuoksi. Tutkimusaineisto koostuu siten 76 vastaajasta ja tuloksissa käsitellään tämän rajatun aineiston vastauksia. Vastaajista 74 prosenttia ($f=56$) työskenteli alakoulussa ja 26 prosenttia ($f=20$) yhtenäiskoulussa. Koulujen luokittelussa oppilasmäärän suhteen koulut jakautuivat alle sadan oppilaan (17 prosenttia), yli 400 oppilaan (34 prosenttia) ja niiden väliin (49 prosenttia) sijoittuviin kouluihin.

Kouluista 95 prosenttia oli Liikkuva koulu -ohjelmaan rekisteröityneitä kouluja ja viisi prosenttia ei kuulunut Liikkuva koulu -ohjelmaan. Tämä vastaa melko hyvin koko maan tilannetta, sillä vuonna 2019 Liikkuva koulu -ohjelman tietokannan mukaan koko Suomen kouluista 90 prosenttia kuuluu ohjelmaan (Liikkuva koulu 2019). Kyselyyn vastaajista 86 prosenttia oli naisia ja 14 prosenttia miehiä. Vastaajien ikä vaihteli 24 ja 58 vuoden välillä. Työkokemuksen mukaan luokiteltaessa vastaajista 26 prosentilla oli työkokemusta alle viisi vuotta, 51 prosentilla 5–20 vuotta ja 22 prosentilla yli 20 vuotta.

Opettajista moni opetti liikuntaa useammalle luokka-asteelle. Vastausten määrä 76 vastaajalla oli 207 kysyttäessä mille luokka-asteille opetat liikuntaa. Kyselyyn vastasi opettajia jokaiselta luokka-asteelta ja jokaista luokka-astetta 1–6 opetti vähintään 21 opettajaa. Koulutusta kysyttäessä vastaajien oli mahdollista valita useampia vastausvaihtoehtoja. Luokanopettaja-vaihtoehdon valitsi 92 prosenttia, liikunnan aineenopettajan 8 prosenttia ja “muu koulutus”-vaihtoehdon 9 prosenttia. Muu koulutus-vaihtoehdon valinneet opettajat olivat koulutukseltaan muun muassa erityisluokanopettajia, liikunnanohjaajia tai muiden aineiden aineenopettajia, joilla oli käytynä monialaiset opinnot. Vastaajista yhteensä 66 prosenttia ($f=46$) oli opiskellut liikuntaa koulutuksen peruskurssien lisäksi esimerkiksi erikoistumis- ja sivuaineopintoina.

5.2 Aineiston analyysi

Tutkimuksessa vertailtiin opettajien käytettävissä olevien liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen jakautumista vastaajilla. Fyysisten oppimisympäristöjen käytettävyyden lisäksi tutkittiin opettajien näkemyksiä oppimisympäristöjen kunnosta ja riittävydestä. Näkemyksiä tutkittiin vertailemalla tilojen, varusteiden ja välineiden vastausten jakautumista kuusiportaiselle asteikolle.

Aineistoa analysoitiin IBM SPSS Statistics 25 -ohjelmalla. Kyselyn vastaukset siirrettiin ohjelmaan suoraan Webropol-sivustolta. Aineistossa esiintyvät muuttujat olivat pääasiassa järjestysasteikollisia

muuttujia. Järjestysasteikolliset muuttujat voidaan asettaa järjestykseen ominaisuuden määrän mukaan (Valli 2001, 23). Järjestysasteikolliset muuttujat ovat yleisesti käytettyjä kasvatustieteellisissä tutkimuksissa, sillä niiden avulla voidaan selvittää esimerkiksi vastaajien asenteita, mikä mahdollistaa keskiarvoihin perustuvien testien käytön. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2011, 27.) Heikkilän (2014, 175) mukaan monet asennemittaukset tapahtuvat järjestysasteikon tasolla, esimerkiksi käsitellessä asteikolla 1–5, kuinka samaa tai eri mieltä vastaaja on väittämien kanssa. Tällaista tietoa voidaan käsitellä luotettavasti välimatka-asteikollisena edellyttäen, että pisteytys on tasavälistä. (Heikkilä 2014, 175.) Tämän tutkimuksen muuttujat olivat asteikolla 1–6 ja pisteytys oli tasavälinen, jolloin muuttujan arvoja käsiteltiin välimatka-asteikollisina.

Aineiston analysoinnissa käytettiin tunnuslukuina moodia, minimi- ja maksimiarvoja sekä keskiarvoa. Moodi kuvaa suurinta frekvenssiä eli sitä arvoa, joka esiintyy useimmin (Heikkilä 2014, 84). Sellaisenaan se ei ole kovinkaan informatiivinen (Vehkalahti 2008, 58). Tässä tutkimuksessa moodiarvoa käytettiin yhdistettynä muihin tunnuslukuihin, jolloin se antaa arvokasta lisätietoa. Minimija maksimiarvot rajaavat vaihteluvälin, joka antaa kattavan käsityksen muuttujan vaihtelusta. Keskiarvolla kuvataan muuttujan keskimääräistä arvoa. (Vehkalahti 2008, 54–55.) Aineiston analyysissa kunnan ja riittävyyden keskiarvoja laskettaessa arvolla yksi olevat ei käytettävissä -arvot määriteltiin puuttuviksi tiedoiksi. Arvojen määrittäminen puuttuviksi (*missing values*) tarkoittaa sitä, että kyseisiä arvoja ei lasketa mukaan keskiarvoon tai moodiin (Heikkilä 2014, 175–176). Ei käytettävissä -arvolla olevat vastaukset eivät vaikuta näin ollen käytettävissä olevien fyysisten oppimisympäristöjen kunnan tai riittävyyden näkemysten keskiarvoihin. Tuloksissa keskiarvoja vertailtiin toisiinsa sekä moodi-arvoihin, jolloin niistä saatiin kattavampi kuva vastausten jakautumisesta.

6 TULOKSET

Tulososio koostuu kahdesta alaluvusta, joissa kummassakin tarkastellaan yhtä tutkimuskysymystä. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään ensimmäistä tutkimuskysymystä eli sitä, millaisia fyysisiä oppimisympäristöjä alakoulun opettajilla on käytettävissään liikunnanopetuksessa. Toisessa alaluvussa perehdytään siihen millaisia ovat opettajien näkemykset fyysisten oppimisympäristöjen riittävyksistä. Molemmissa alaluvuissa fyysisiä oppimisympäristöjä tarkastellaan tilojen, varusteiden ja välineiden kautta.

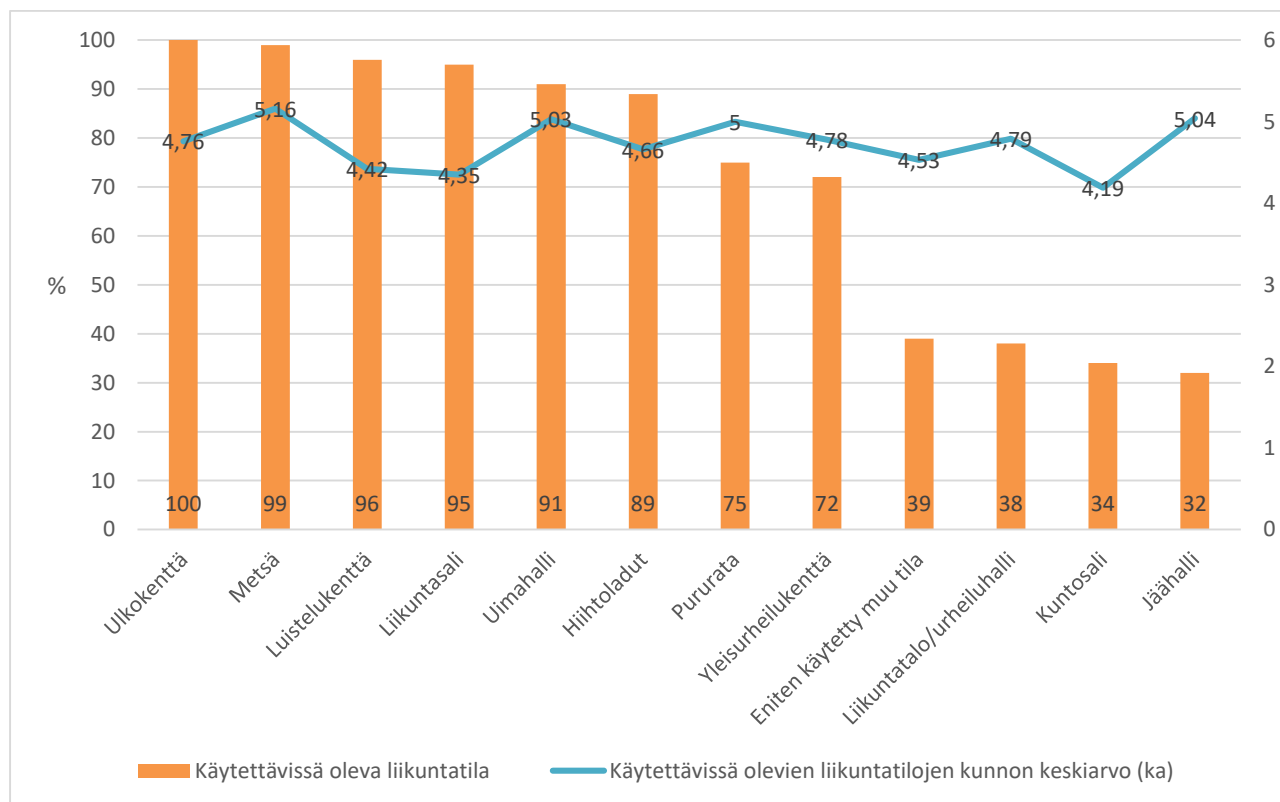
6.1 Opettajien käytettävissä olevat liikunnan fyysiset oppimisympäristöt

Alakoulun opettajien käytettävissä olevia fyysisiä oppimisympäristöjä ja niiden kuntoa analysoitiin tilojen, varusteiden ja välineiden kunnan kautta. Kuntoa arvioitiin asteikolla 1–6, jossa 1=ei käytettävissä ja 6=erinomainen. Kunnan arvoja tutkittaessa keskiarvoissa ei laskettu mukaan ei käytettävissä -arvolla olevia vastauksia. Fyysisten oppimisympäristöjen kunnan arvioinneissa tuloksia tarkasteltiin lisäksi moodien eli niiden muuttujan arvojen kautta, joita on eniten (ks. Heikkilä 2014, 84). Moodeja laskettaessa ei otettu mukaan ei käytettävissä -arvolla olevia vastauksia. Liikuntatilojen käytettävyyttä tutkittiin lisäksi tarkastelemalla niiden etäisyyttä koulurakennuksesta arvoilla 1–4, jossa 1=ei käytettävissä ja 4=koulun yhteydessä.

6.1.1 Käytettävissä olevat liikuntatilat

Tuloksista (kuviot 1) voidaan havaita, että opettajien käytettävissä olevat liikuntatilat vaihtelivat 32 prosenttia käytettävyydestä sataan prosenttiin. Käytettävissä olevista liikuntatiloista ulkokenttä oli ainoa, joka oli kaikilla vastaajilla käytettävissä. Ulkokenttien kunto vaihteli erittäin huonosta erinomaiseen, mutta pääosin kunto arvioitiin hyväksi (keskiarvo, $ka=4,76$). Ulkokenttä kuului liikuntasalin, kuntosalin ja luistelukentän lisäksi niihin tiloihin, jotka sijaitsivat yleisimmin koulun yhteydessä (moodi=4). Yhdellä vastaajista metsä ei ollut liikuntatiloista käytettävissä. Metsä oli yleisesti liikuntatiloista parhaimmassa kunnossa ja sen kunto koettiin hyvänä ($ka=5,16$). Luistelukenttä oli käytettävissä 96 prosentilla ja liikuntasali 95 prosentilla vastaajista, mutta niiden kunto oli kohtalainen ($ka=4,34$). Luistelukenttä sijaitsi koulun yhteydessä 63 prosentilla ja liikuntasali 96 prosentilla vastaajista. Uimahalli oli käytettävissä 91 prosentilla ja pururata 75 prosentilla vastaajista. Näiden tilojen kunto koettiin hyvänä ($ka=5$). Hiihtoladut olivat liikuntatiloista käytettävissä 89 prosentilla vastaajista. Harvemmin opettajien käytettävissä olevia liikuntatiloja olivat jäähalli (32 prosenttia), kuntosalin

(34 prosenttia) ja liikuntatalo/urheiluhalli (38 prosenttia). Käytettävissä olevista jäähalleista ($f=38$) 63 prosenttia sijaitsi kaukana koulurakennuksesta ($ka=2,39$). Kuntosaleista 42 prosenttia sijaitsi koulun yhteydessä. Vastaajista 39 prosenttia ilmoitti, että heillä oli käytettävissään edellä mainittujen tilojen lisäksi muita tiloja. Eniten käytettyinä muina tiloina mainittiin muun muassa luokka, koulun piha, seurantalo ja trampoliinipuisto.

KUVIO 1. Käytettävissä olevat liikuntatilat ($n=76$) ja niiden kunnan keskiarvot asteikolla 1–6 (1= Ei käytettävissä, 2= erittäin huono, 3= huono, 4= kohtalainen, 5= hyvä ja 6= erinomainen)

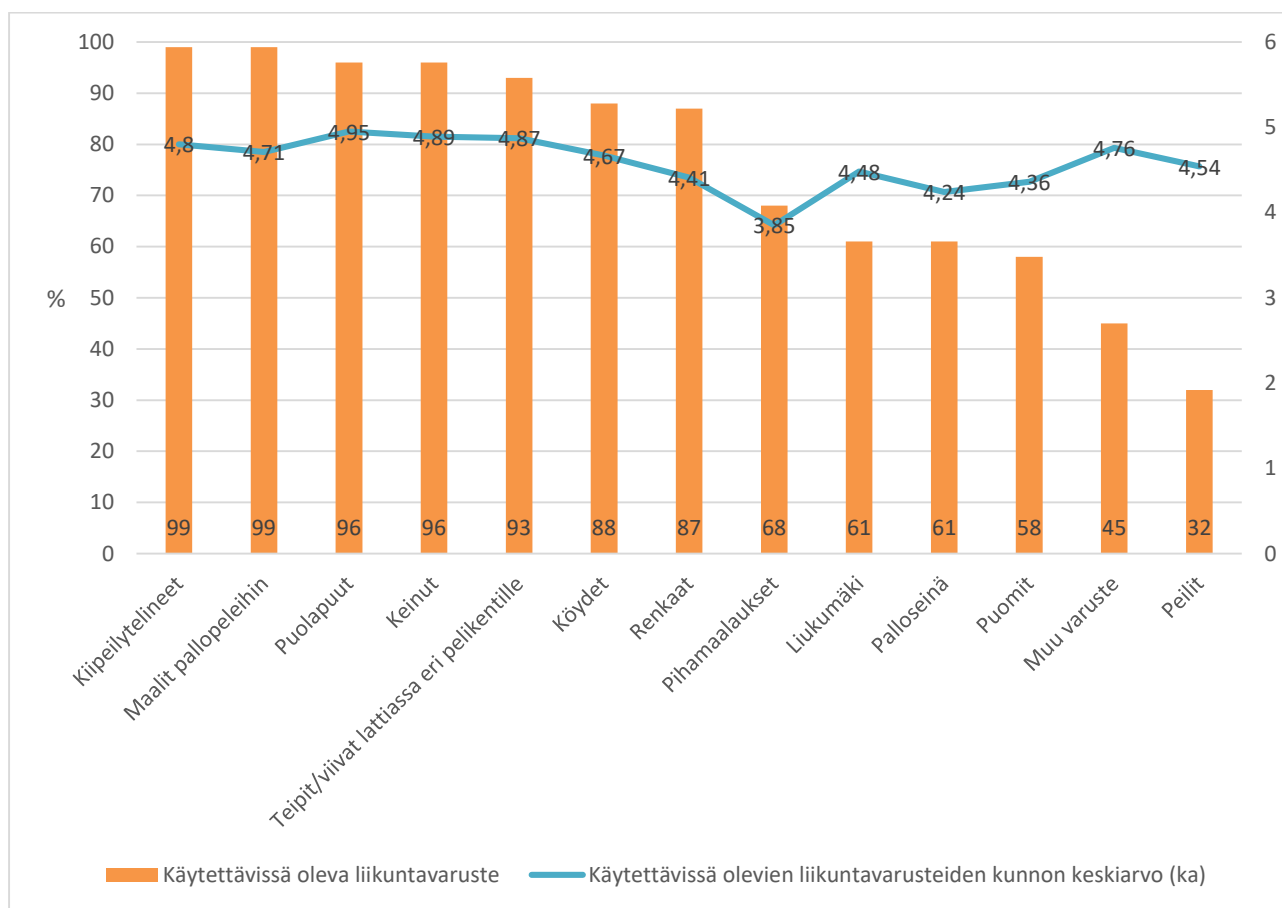
Oppilaiden käytettävissä oli peseytymistilat 91 prosentilla ja pukeutumistilat 93 prosentilla opettajista. Näiden tilojen kunto koettiin kohtalaiseksi (peseytymistilat $ka=4,07$ ja pukeutumistilat $ka=4,25$). Jäähallien, metsien ja pururadan hyvästä kunnosta kertoo, että kunnan vaihteluväli kaikilla vastaajilla oli neljästä kuteen. Kukaan ei ollut arvioinut näiden tilojen kuntoa erittäin huonoksi tai huonoksi. Kunnan arvioinneissa liikuntatalon/urheiluhallin, luistelukentän ja yleisurheilukentän vaihteluväli oli huonosta erinomaiseen. Muiden liikuntatilojen kunnossa oli enemmän hajontaa, sillä vastaukset vaihtelivat erittäin huonosta erinomaiseen.

Tarkasteltaessa liikuntatilojen kuntoarvioiden moodeja opettajien vastaukset keskittyivät kohtalaiseen tai hyvään. Hyviksi nähdystä liikuntatiloista eniten vastauksia saivat metsä ja uimahalli, sillä niiden kunnan näki hyvänä 54 prosenttia vastaajista ($f=41$). Näkemysten mukaan kohtalaisiksi arvioiduista liikuntatiloista eniten vastauksia oli liikuntasalilla ($f=34$). Liikuntatiloista eniten erinomaisia

vastauksia kunnan suhteen oli metsällä ($f=23$). Metsän kuntoa arvioitaessa vastaajista 84 prosenttia oli sitä mieltä, että metsien kunto on hyvä tai erinomainen. Käytettävissä olevien liikuntatilojen kunnan keskiarvoja tarkasteltaessa voidaan havaita, että heikoimmaksi arvioituja tiloja kunnan suhteen olivat myös yleisimmin koulun yhteydessä sijaitsevat tilat, kuten luistelukenttä, liikuntasali ja kuntosali (kaikkien kunnan $ka < 4,5$).

6.1.2 Käytettävissä olevat liikuntavarusteet

Liikuntavarusteet oli kyselylomakkeessa jaoteltu sisä- ja ulkoliikuntavarusteisiin. Tarkasteltaessa liikuntavarusteiden käytettävyyttä, eli mitä liikuntavarusteita opettajilla oli käytettävissään, voidaan havaita (kuvio 2), että sisäliikuntavarusteista parhaiten opettajien käytettävissä olivat maalit pallopeleihin, puolapuut ja teipit tai viivat lattiassa eri pelikentille. Renkaita oli käytettävissä 88 prosentilla ja köysiä 87 prosentilla vastaajista. Peilejä oli käytettävissä 32 prosentilla vastaajista ja se oli vähiten käytettävissä oleva sisäliikuntavaruste. Sisäliikuntavarusteiden kunto nähtiin yleisesti joko kohtalaiseksi tai hyvänä (kaikkien vastaajien $ka > 4,36$). Ulkoliikuntavarusteista eniten käytettävissä oli kiipeilytelineitä 99 prosentilla ja keinuja 96 prosentilla vastaajista. Näiden ulkoliikuntavarusteiden kunto nähtiin hyvänä (keinut $ka = 4,89$, kiipeilytelineet $ka = 4,8$). Pihamaalauksia oli 68 prosentilla vastaajista, mutta ne olivat ulkoliikuntavarusteista huonoimmassa kunnossa ($ka = 3,85$). Liukumäki ja palloseinä olivat käytettävissä 61 prosentilla vastaajista. Eniten käytettyihin muihin varusteisiin oli vastannut neljä vastaajista. Näistä vastauksista jalkapallohäkki ja rekki olivat luokiteltavissa varusteiksi, kun puolestaan koripallotelineet luokiteltaisiin tämän tutkimuksen puitteissa kuuluvaksi maalit pallopeleihin -yläluokan alle ja parkour-alue liikuntatilaksi.

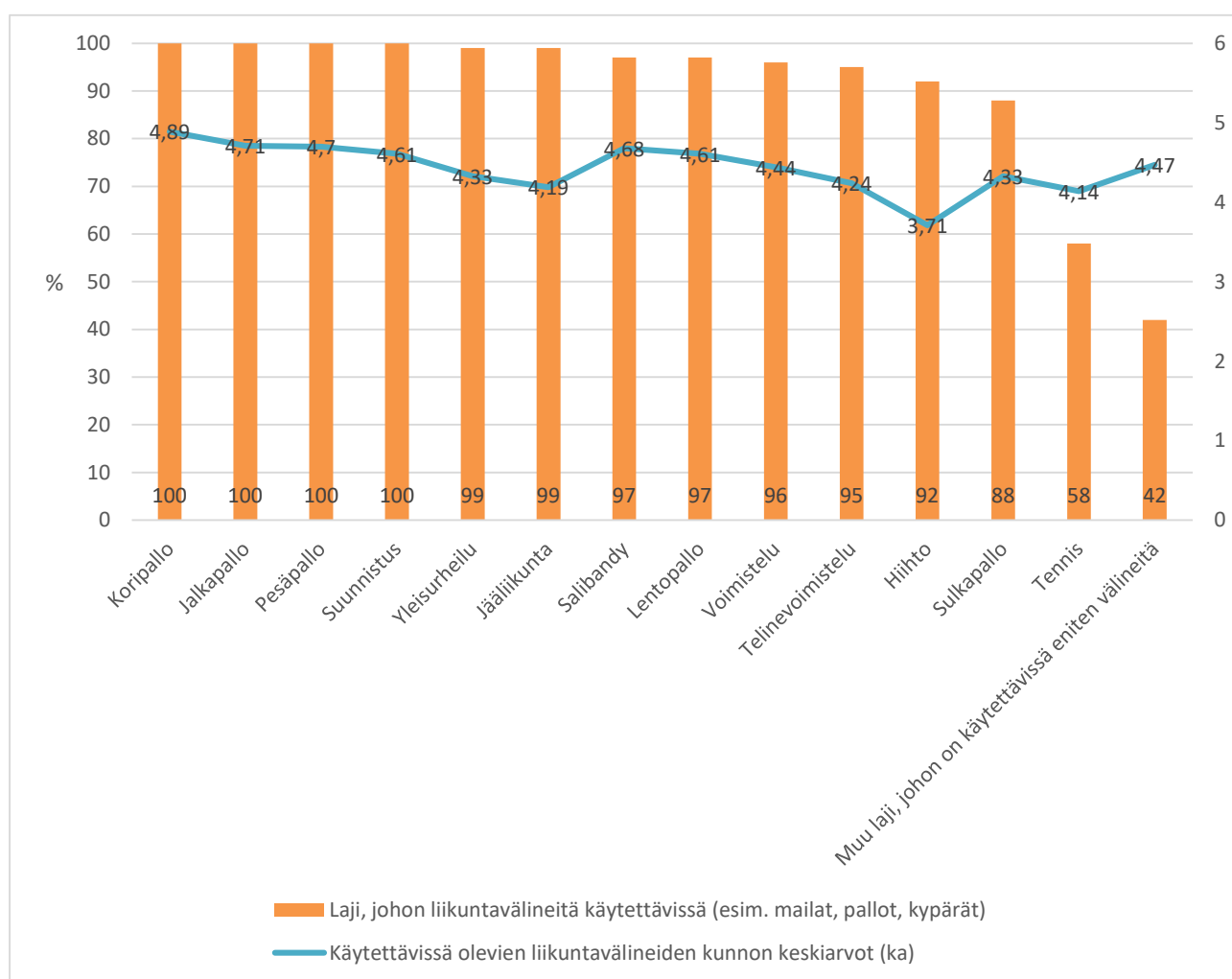
KUVIO 2. Käytettävissä olevat liikuntavarusteet (n=76) ja niiden kunnon keskiarvot asteikolla 1–6 (1= Ei käytettävissä, 2= erittäin huono, 3= huono, 4= kohtalainen, 5= hyvä ja 6= erinomainen)

Vastausten vaihteluvälejä tarkasteltaessa liikuntavarusteiden kuntoa arvioitaessa kukaan vastaajista ei ollut ilmoittanut puolapuuden ja lattian teippien/viivojen olevan erittäin huonossa kunnossa vaan näiden vaihteluväli oli huonosta erinomaiseen. Lisäksi muun eniten käytettävissä olevan varusteen vaihteluväli oli huonosta erinomaiseen. Muiden liikuntavarusteiden kunnon vastausten vaihteluväli oli erittäin huonosta erinomaiseen. Palloseinä ja pihamaalaukset olivat ainoat liikuntavarusteet, joiden moodiarvo oli kohtalainen. Muiden liikuntavarusteiden moodiarvot olivat hyviä. Kunnan mukaan hyväksi arvioituista liikuntavarusteista eniten vastauksia oli puolapuilla (f=44), joiden kunto nähtiin parhaana myös keskiarvon mukaan tarkasteltaessa (ka=4,95).

6.1.3 Käytettävissä olevat liikuntavälineet

Liikuntavälineiden käytettävyyttä käsiteltiin lajien kautta, jotta kaikkia yksittäisiä välineitä ei tarvinnut eritellä. Lajien liikuntavälineisiin katsottiin kuuluvaksi esimerkiksi niissä tarvittavat mailat, pallot ja kypärät. Lajeja, joihin kaikilla vastaajilla oli käytettävissä liikuntavälineitä, olivat jalkapallo, kori-

pallo, pesäpallo ja suunnistus (kuvio 3). Koripallovälineiden nähtiin olevan näistä parhaimmassa kunnossa (ka=4,89). Jääliikuntaan ja yleisurheiluun oli käytettävissä välineitä myös lähes kaikilla (f=75), mutta niiden kunto nähtiin kohtalaiseksi. Salibandyyn ja lentopalloon löytyi välineitä 97 prosentilla vastaajista. Voimisteluun oli käytettävissä välineitä 96 prosentilla ja telinevoimisteluun 95 prosentilla vastaajista. Hiihtovälineitä oli käytettävissä 92 prosentilla vastaajista, mutta niiden kuntoa pidettiin heikoimpana (ka=3,71). Opetuksessaan viimeisen vuoden aikana hiihtovälineitä oli hyödyntänyt 89 prosenttia opettajista (f=62), joilla hiihtovälineitä oli käytettävissä. Sulkapallovälineitä löytyi 88 prosentilla vastaajista. Tennikseen oli käytettävissä harvimminkin välineitä ja niitä oli käytettävissä 58 prosentilla vastaajista. Muina lajeina, joihin oli käytettävissä välineitä, mainittiin muun muassa uinti, pihaleikit ja frisbeegolf.

KUVIO 3. Lajit, joihin käytettävissä liikuntavälineitä (n=76) ja niiden kunnan keskiarvot asteikolla 1–6 (1= Ei käytettävissä, 2= erittäin huono, 3= huono, 4= kohtalainen, 5= hyvä ja 6= erinomainen)

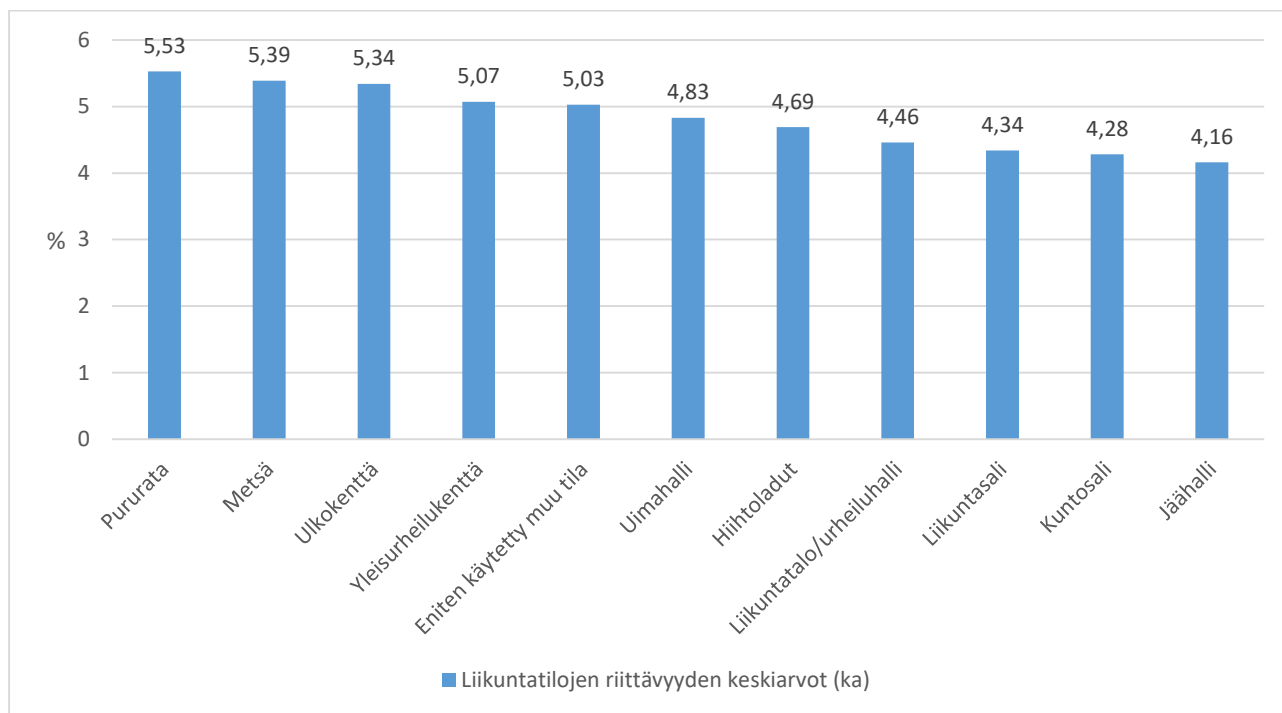
Voimisteluvälineiden kunto oli ainoa, jossa opettajien vastaukset vaihtelivat huonosta erinomaiseen. Muiden lajien välineiden kuntoa arvioitaessa vastausten vaihteluväli oli erittäin huonosta erinomaiseen. Moodien kautta tarkasteltaessa liikuntavälineiden kunto nähtiin joko kohtalaiseksi tai hyväksi. Eniten hyväksi arvioituja vastauksia oli koripallovälineiden kunnossa ($f=44$) ja kohtalaisia jääliikunta ja yleisurheiluvälineiden kunnossa ($f=31$).

6.2 Opettajien näkemykset liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen riittävydestä

Alakoulun opettajien näkemyksiä liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen riittävydestä analysoitiin tilojen, varusteiden ja välineiden riittävyyden kautta. Riittävyttä tarkasteltiin asteikolla 1–6, jossa 1=ei käytettävissä ja 6=riittävä. Riittävyyden arvoja tutkittaessa keskiarvoissa ei laskettu mukaan ei käytettävissä -arvolla olevia vastauksia. Riittävyttä tarkasteltaessa tutkittiin lisäksi moodeja eli useimmin valittuja arvoja.

6.2.1 Liikuntatilojen riittävyys

Opettajien näkemykset liikuntatilojen riittävydestä vaihtelivat keskiarvoltaan kohtalaisesta riittävään ($ka=4,16-5,53$). Kuvioista 4 voidaan havaita, että pururata oli ainoa liikuntatila, joka nähtiin riittävänä ($ka=5,53$). Liikuntatilojen riittävyttä arvioitaessa pururata oli lisäksi ainoa, jonka arvot vaihtelivat kolmesta kuuteen, eli sitä kukaan ei arvioinut täysin riittämättömäksi. Muilla liikuntatiloilla riittävyyden arvojen vaihteluväli oli kahdesta kuuteen. Hiihtolatujen, metsän, uimahallin, ulko-kentän, yleisurheilukentän ja muun eniten käytetyn tilan riittävyys nähtiin tyydyttävänä. Liikuntatiloista jäähallin, kuntosalin, liikuntasalin ja liikuntatalon/urheiluhallin riittävyys nähtiin keskimäärin kohtalaisena.

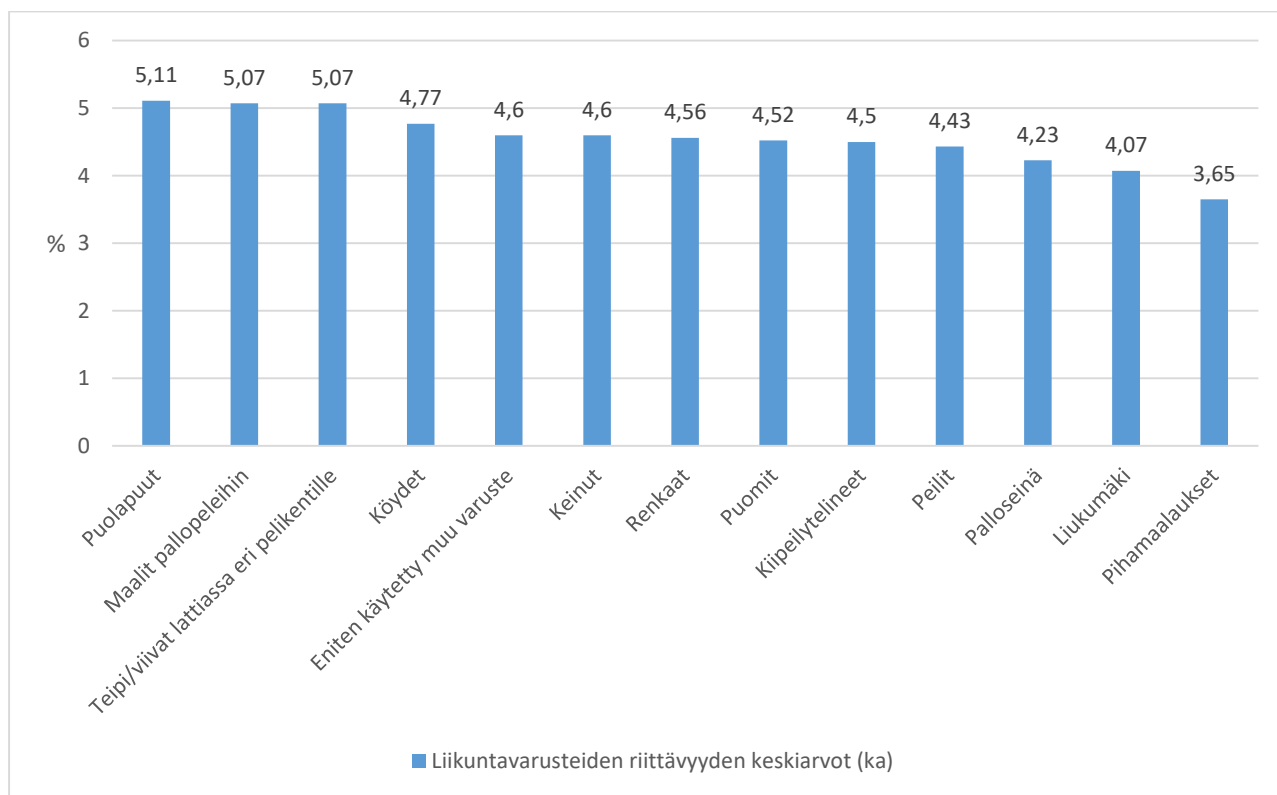
KUVIO 4. Käytettävissä olevien liikuntatilojen riittävyyden keskiarvot (n=76) asteikolla 1–6 (1= Ei käytettävissä, 2= Riittämätön, 3= Välttävä, 4= Kohtalainen, 5= Tyydyttävä ja 6= Riittävä)

Opettajista 38 prosenttia (f=29) koki liikuntasalin käyttöön saamisen parantavan eniten koulun liikunnanopetusta, vaikka niiden riittävyyttä pidettiin kohtalaisena. Seuraavaksi eniten parantavana tilana nähtiin liikuntatalon tai urheiluhallin käyttöön saaminen. Näiden sisätilojen kannatus eniten liikunnanopetusta parantavana tilana oli yhteensä 60 prosenttia vastauksista. Kolmanneksi eniten opetusta parantavana liikuntatilana nähtiin yleisurheilukentän käyttöön saaminen (f=13). Liikuntasalia ei ollut käytettävissä kolmella vastaajista ja liikuntataloa/liikuntahallia 63 prosentilla vastaajista (f=48). Liikuntatiloista kuntosalia ei ollut käytettävissä 66 prosentilla vastaajista (f=50), mutta vain yksi vastaajista näki kuntosalin käyttöön saamisen parantavan liikunnanopetusta eniten. Liikuntatilojen riittävyyksien moodeja tarkasteltaessa kaikkien tilojen riittävyys koettiin yleisimmin riittäväksi, eli kaikkien tilojen moodit olivat arvolla kuusi.

6.2.2 Liikuntavarusteiden riittävyys

Liikuntavarusteita arvioitaessa opettajien näkemykset niiden riittävyydestä vaihtelivat kohtalaisesta tyydyttävään (ka=3,65–5,11). Puolapuiden riittävyys nähtiin parhaimpana (ka=5,11). Puolapuiden lisäksi köysien, pallopelimaalien, puomien, renkaiden, lattian pelikenttien teippien/viivojen, keinujen, kiipeilytelineiden ja eniten käytetyn muun tilan riittävyys nähtiin tyydyttävänä (kuvio 5). Kohtalai-

sesti riittäviksi liikuntavarusteiksi koettiin peilit, liukumäki, palloseinä ja pihamaalaukset. Pihamaalauksen riittävyys oli liikuntavarusteista heikoin ($ka=3,65$). Kaikkien liikuntavarusteiden riittävyttä arvioitaessa vastaukset vaihtelivat riittämättömästä riittävään.

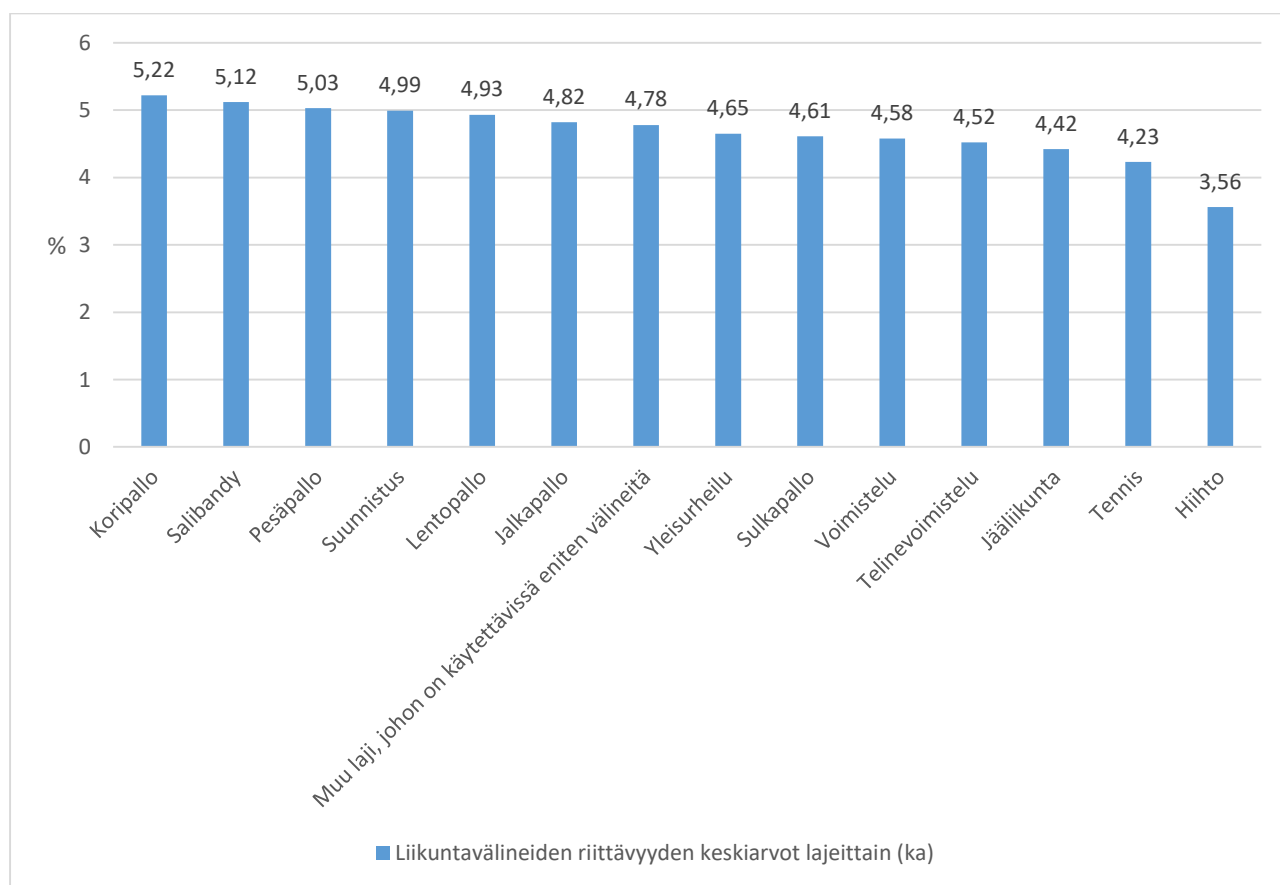
KUVIO 5. Käytettävissä olevien liikuntavarusteiden riittävyden keskiarvot ($n=76$) asteikolla 1–6 (1= Ei käytettävissä, 2= Riittämätön, 3= Välttävä, 4= Kohtalainen, 5= Tyydyttävä ja 6= Riittävä)

Vastaajista 24 prosenttia ($f=18$) näki palloseinän saamisen liikunnanopetusta eniten parantavaksi varusteeksi. Toiseksi eniten parantavaksi varusteeksi nähtiin jotkin muut kuin mainitut varusteet, joista muun muassa mainittiin airtrack ja kolmanneksi eniten parantavaksi pihamaalaukset. Seitsemän opettajista näki peilien hankinnan liikunnanopetusta eniten parantavana varustehankinnana, vaikka ne puuttuivat 68 prosentilta opettajista. Liikuntavarusteiden riittävyttä arvioitaessa opettajien vastusten moodit olivat arvolla kuusi eli niiden riittävyys koettiin yleisimmin riittäväksi kaikilla varusteilla.

6.2.3 Liikuntavälineiden riittävyys

Liikuntavälineiden riittävyttä lajikohtaisesti arvioitaessa opettajat näkivät riittävyden keskiarvoltaan vaihtelevan kohtalaisesta tyydyttävään ($ka=3,56-5,22$). Kuvioista 6 voidaan havaita, että koripallovälineiden riittävyttä pidettiin parhaimpana ($ka=5,22$). Kukaan vastaajista ei arvioinut niitä riittämättömiksi. Muiden lajien riittävyttä arvioitaessa näkemysten vaihteluväli oli riittämättömästä riittävään. Koripallovälineiden lisäksi jalkapallon, lentopallon, pesäpallon, salibandyn, sulkapallon,

suunnistuksen, telinevoimistelun sekä voimistelun, yleisurheilun ja eniten käytetyn muun lajin välineiden riittävyys nähtiin tyydyttävänä. Hiihdon, jääliikunnan ja tenniksen välineiden riittävyttä pidettiin kohtalaisena. Hiihtovälineiden riittävyttä pidettiin kaikkein huonoimpana ja lähes välttävänä ($\bar{x}=3,56$). Hiihtovälineitä ei ollut käytettävissä kuudella vastaajista ja niiden kunnon näki erittäin huonona tai huonona 37 prosenttia vastaajista. Hiihtovälineiden riittävyden näki lisäksi välttäväksi tai riittämättömäksi 54 prosenttia vastaajista ($f=38$). Hiihtovälineet olivat ainoa liikuntaväline, jonka riittävyttä arvioitaessa moodiarvo oli kaksi eli riittämätön ($f=23$). Muiden välineiden moodit olivat arvoltaan viisi tai kuusi eli niiden riittävyys koettiin yleisimmin tyydyttäväksi tai riittäväksi.

KUVIO 6. Käytettävissä olevien liikuntavälineiden riittävyden keskiarvot ($n=76$) asteikolla 1–6 (1= Ei käytettävissä, 2= Riittämätön, 3= Välttävä, 4= Kohtalainen, 5= Tyydyttävä ja 6= Riittävä)

Eri lajien välineiden hyödyntämistä opetuksessa viimeisen vuoden aikana kysyttäessä 36 prosenttia ($f=27$) oli hyödyntänyt tennisvälineitä ja 70 prosenttia sulkapallovälineitä. Muiden lajien (hiihto, jalkapallo, jääliikunta, koripallo, lentopallo, pesäpallo, salibandy, suunnistus, telinevoimistelu, voimistelu ja yleisurheilu) välineiden käyttömäärät olivat yli 80 prosenttia. Muita kuin vaihtoehtoisiksi tarjottuja lajeja, joiden välineiden hyödyntämisestä mainittiin, olivat muun muassa frisbeegolf, tanssi,

käsipallo, ultimate ja laskettelu. Välinehankinnoista eniten liikunnanopetusta parantavaksi koettiin telinevoimisteluvälineiden ($f=20$) ja toiseksi eniten hiihtovälineiden ($f=18$) saaminen.

7 POHDINTA

Pohdinnassa paneudutaan ensin tulosten pohdintaan ja verrataan niitä aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan mittavälineen ja tutkimustulosten tasolla. Tämän jälkeen tarkastellaan tutkimuksen eettisyyttä. Viimeissä alaluvussa esitetään tutkimuksen tuloksista heränneitä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

7.1 Tulosten pohdinta

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia fyysisiä oppimisympäristöjä opettajilla on käytössään liikunnanopetuksessa ja millaisina he näkevät niiden riittävyyden. Oppimisympäristöistä puhuttaessa tarkoitettiin tiloja, varusteita ja välineitä. Opettajien käytettävissä olevat fyysiset oppimisympäristöt vaihtelivat melko paljon. Liikuntatilojen ja varusteiden käytettävyydet vaihtelivat 30 prosentista sataan prosenttiin. Liikuntatiloista ulkokenttä oli ainoa, joka oli kaikilla vastaajilla käytettävissä. Liikuntatiloista metsä ja liikuntavälineistä puolapuut arvioitiin olevan parhaimmassa kunnossa ja niiden kunto koettiin yleisimmin hyvänä. Liikuntavälineitä eri lajeihin löytyi hyvin, sillä kaikkiin muiden lajeihin paitsi tennikseen oli käytettävissä välineitä yli 88 prosentilla vastaajista. Kaikilla vastaajilla oli käytettävissä liikuntavälineitä jalkapalloon, koripalloon, pesäpalloon ja suunnistukseen. Fyysisten oppimisympäristöjen riittävyyttä arvioitaessa näkemykset liikuntatiloista ja välineistä vaihtelivat pääosin kohtalaisesta tyydyttävään. Pururata oli liikuntatiloista ainoa, joka nähtiin riittävänä keskiarvojen mukaan tarkasteltaessa. Liikunnanopetusta eniten parantavaksi tilaksi nähtiin erilaisten sisätilojen käyttöön saaminen. Hiihtovälineiden riittävyys nähtiin kaikkein heikoimpana ja suurin osa vastaajista oli arvioinut, että niitä ei ollut riittävästi. Hiihtovälineiden saamisen nähtiin kuitenkin parantavan telinevoimisteluvälineiden jälkeen vasta toiseksi eniten koulun liikunnanopetusta.

Ulkokenttä oli tutkimukseen vastanneiden keskuudessa ainoa liikuntatila, joka oli kaikilla käytettävissä. Rajalan ym. (2012, 6) tutkimuksessa Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheessa ulkokenttä laskettiin koululiikunnan perustilaksi. Siinä tutkimuksessa vastaajista 88 prosentilla oli ulkokenttä käytössään. Ulkokentän jälkeen muista ulkoliikuntatiloista yleisimpiä käytössä olevia olivat hiihtoladut, metsä, pururata ja luistelukaukalo. Lisäksi useammin kuin kerran mainittiin yleisurheilukenttä. (Rajala ym. 2012, 6.) Tämän tutkimuksen tulokset mukailivat tätä, sillä ulkoliikuntatiloista ulkokentän jälkeen metsä oli käytettävissä 99 prosentilla vastaajista, luistelukenttä 96 prosentilla, hiihtoladut 89 prosentilla, pururata 75 prosentilla ja yleisurheilukenttä 72 prosentilla vastaajista.

Sisäliikuntatiloista Rajalan ym. (2012, 6) tutkimuksessa sisäliikuntatiloista nousi esiin liikuntasali, joka löytyi 94 prosentilta alakouluista. Myös tässä tutkimuksessa liikuntasali oli yleisin opettajilla

käytettävissään oleva sisäliikuntatila, sillä se oli käytettävissä 95 prosentilla opettajista. Rajala ym. (2012, 6). tutkimuksessa muiksi käytettävissä oleviksi sisäliikuntatiloiksi mainittiin useammin kuin kerran esimerkiksi uimahalli, jäähalli, liikuntatalo ja kuntosali. Tämän tutkimuksen tulokset mukailivat Rajalan ym. (2012) tutkimusta, sillä tässä tutkimuksessa liikuntasalin jälkeen seuraavaksi yleisin käytettävissä oleva sisäliikuntatila oli uimahalli, joka oli käytettävissä 91 prosentilla vastaajista. Uimahalli on kuitenkin liikuntatiloista erityisasemassa, koska uinnin järjestäminen peruskoulussa on opetussuunnitelmassa velvoitettu. Tässä tutkimuksessa ei käy ilmi, miten ne yhdeksän prosenttia, joilla ei ole uimahallia käytettävissään, järjestävät uimaopetuksen. Mahdollista on esimerkiksi maauimalan tai luonnonvesien käyttö, jotka eivät olleet tarjolla kyselyn vastausvaihtoehdoissa.

Muista sisäliikuntatiloista jäähalli, liikuntatalo ja kuntosali olivat käytettävissä noin joka kolmannelle opettajalle. Kuntosalin kohdalla on huomattava sen vähäinen kannatus. Vaikka kuntosalia ei ollut käytettävissä 66 prosentilla vastaajista, vain yksi oli maininnut sen käyttöön saamisen liikunnanopetusta eniten parantavaksi liikuntatilaksi. Kuntosaliharjoittelua ei ehkä mielletä alakouluun kuuluvaksi. Rajala ym. (2012, 6) tutkimuksessa alakouluista 24 prosentilla oli käytössään kuntosali, kun taas yläkoulujen kohdalla luku oli 78 prosenttia ja yhtenäiskouluilla 67 prosenttia. Kuntosali saattaa kuulua enemmän yläkouluikäisten oppilaiden liikunnanopetukseen. Tammelin, Laine & Turpeinen (2013, 60) havaitsivat, että kuntosaliharjoittelu oli yksi harvoista liikuntamuodoista, joita yläkoululaiset harrastivat selvästi alakoululaisia enemmän.

Valtakunnallisessa liikuntasalien käyttöä kartoittavassa tutkimuksessa rehtoreista 63 prosenttia arvioi koulunsa liikuntasalin olevan erittäin tai melko hyvässä kunnossa. Heikossa tai erittäin heikossa kunnossa olevia liikuntasaleja oli kyselyn perusteella alle kymmenen prosenttia. (Ruokonen ym. 2013, 10–11.) Tässä tutkimuksessa opettajat arvioivat liikuntasalien kuntoa keskiarvolla oli 4,19, kun asteikko oli yhdestä kuuteen. Vastaukset painottuivat selvästi keskitasoon, sillä kohtalainen-vaihtoehdon valitsi 45 prosenttia opettajista. Heikkoon tai erittäin heikkoon kuntoon verrattavissa ovat tämän tutkimuksen vaihtoehdot huono ja erittäin huono. Nämä vastaukset keräsivät yhteensä 13 prosenttia vastauksista. Hyväksi tai erinomaiseksi kunnan arvioi 37 prosenttia. Liikuntasali oli vastaajista käytettävissä 95 prosentilla, mutta silti koulun liikunnanopetusta eniten parantavaa tilaa kysyttäessä suurimman kannatuksen saivat erilaiset sisätilat. Liikuntasalin tai liikuntatalon kannatus oli yhteensä yli 60 prosenttia. Tämä ristiriita saattaa selittyä esimerkiksi sillä, että moni opettaja oli avoimessa kysymyksessä maininnut koulun sisäilmaongelmista. Sisäliikuntatiloja, kuten liikuntasali, saattaa periaatteessa olla käytettävissä, mutta sisäilmaongelmien vuoksi niissä on puutteita, jotka vaikuttavat opetukseen. Avoimessa kysymyksessä oli myös useita kommentteja liian pienestä liikuntasalista tai liian suurista opetusryhmistä, jotka osaltaan saattavat aiheuttaa tyytymättömyyttä nykyisiin tiloihin.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014, 148) mainitaan, että koulun liikunnassa on hyödynnettävä monipuolisesti koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa. Lisäksi yhteistyötä tehdään lähiympäristön toimijoiden kuten liikuntatoimen, yritysten ja järjestöjen kanssa, mikä lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää. (Opetushallitus 2014, 36.) Tämän tutkimuksen perusteella koulut toteuttavat monipuolista tilojen hyödyntämistä ja yhteistyötä eri tahojen kohtaa ainakin liikunnan opetuksessa hyvin. Opettajat mainitsivat “muu tila” kohtaan yhteensä 30 eri liikuntatilaa, kun kysyttiin viimeisen vuoden aikana liikunnanopetuksessa hyödynnettyjä tiloja. Osa tiloista oli kouluun kuuluvia tai välittömässä läheisyydessä sijaitsevia yleisiä alueita, kuten luokka, koulun piha ja leikkipuisto. Osa tiloista oli selvästi spesifimpiä tiettyyn lajiin suuntautuneita, kuten trampoliinipuisto, keilahalli ja painisali.

Oppilaiden käytettävissä oli peseytymistilat 91 prosentilla ja pukeutumistilat 93 prosentilla opettajista. Näiden tilojen kuntoa pidettiin kohtalaisena (peseytymistilat $ka=4,07$ ja pukeutumistilat $ka=4,25$). Seitsemän opettajaa oli kuitenkin avoimessa vastauksessaan maininnut peseytymis- ja pukeutumistilojen olevan liian pienet tai ahtaat. Onkin pohdittava sitä, miten nämä opettajat, joilla ei ole peseytymis- tai pukeutumistiloja lainkaan tai joilla ne ovat puutteelliset, huolehtivat liikuntaan kuuluvasta hygieniakasvatuksesta. On mahdollista, että näissä kouluissa peseytyminen tapahtuu wc-tiloissa, mikä ruuhkauttaa näitä tiloja. Tämä ei myöskään samalla tavalla opeta oman kehon hyväksymistä tai totuta peseytymään ja pukeutumaan yhdessä muiden kanssa, mikä kuitenkin esimerkiksi yleisissä uimahalleissa on yleinen käytäntö.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön katsauksen mukaan joka viidennessä koulussa koettiin, että koulun omat liikuntapaikat eivät vastaa koulun liikunnanopetuksen tarpeita, eikä tarpeelliseksi koettuja alueita ole myöskään koulun lähellä (Fogelholm ym. 2007, 79). Tämän tutkimuksen vastaajat näkivät koulujen liikuntapaikkojen riittävyyden kuitenkin vähintään tyydyttäväksi, sillä jokaisen liikuntapaikan riittävyyden keskiarvo oli asteikolla yhdestä kuuteen vähintään 4,16. Tarkasteltaessa liikuntatilojen käytettävyyttä ja etäisyyttä suhteessa koulurakennukseen havaittiin, että koulun yhteydessä yleisimmin sijaitsevat tilat kuten luistelukenttä, liikuntasali ja kuntosali, koettiin huonokuntoisemmiksi, kun kauempana koulurakennuksesta sijaitsevat. Näkemyksiin koulurakennuksen yhteydessä sijaitsevien tilojen kuntoon voivat vaikuttaa avoimeen vastauskenttään annetut maininnat koulujen sisäilma-ongelmista, jotka voivat vaikuttaa myös liikunta- ja kuntosalien kuntoon. Kauempana tai välituntimatkan päässä koulurakennuksesta sijaitsevien liikuntatilojen kunnan kohdalla voidaan myös pohtia, kenen vastuulla näiden tilojen kunnosta huolehtiminen on. Lisäksi koulun ulkopuolella sijaitsevista sisätiloista jäähallin ja uimahallin kohdalla koulun ulkopuolisen käytön määrä voi vaikuttaa tilojen kuntoon ja ylläpitoon.

Kaikkien liikuntapaikkojen riittävyksien keskiarvo oli kohtalainen, tyydyttävä tai hyvä. Riittävyttä tarkasteltaessa on huomioitava annetut vastausvaihtoehdot. Vaihtoehdosta “tyydyttävä” tulee helposti negatiivinen mielikuva, vaikka sillä tarkoitetaan numeroarvioinnissa yleensä tasoa kahdeksasta yhdeksään eli ollaan selvästi keskitason yläpuolella. Ei voida olla varmoja, oliko vaihtoehdot nimetty riittävän hyvin niin, että kaikki vastaajat ymmärsivät ne samalla tavalla. Kuitenkin riittävyysarvioinnissa käytetyt termit on nostettu koulun sanallisen arvioinnin puolelta, jolloin opettajien on ajateltu ymmärtävän niiden arvoasteikon suurin piirtein samalla tavalla. Lisäksi vastausvaihtoehdot olivat kyselyssä järjestyksessä riittämättömästä riittävään, joten vaihtoehtojen merkityksen on voinut päätellä sen sijainnista tällä jatkumolla.

Varusteiden ja välineiden kohdalla avoimista vastauksista voidaan päätellä, että niiden välinen ero ei ollut vastaajille selvä. Esimerkiksi eniten käytettyjä liikuntavarusteita kysyttäessä kaikki vastaukset eivät tämän tutkimuksen puitteissa kuuluneet varustekategoriaan. Tässä tutkimuksessa varusteilla tarkoitettiin kiinteitä rakenteita ja välineillä pienempiä, liikuteltavia asioita. Liikuntavarusteiden käytettävyyksissä oli selviä eroja, sillä varusteiden käytettävyyssuureet vaihtelivat 30 prosentista sataan prosenttiin. Rajalan ym. kyselyssä kartoitettiin liikuntatilojen lisäksi myös liikunnanopetuksessa käytössä olevia varusteita. Ulkona jokaisen alakoulun pihalta löytyi keinut ja kiipeilytelineet sekä lähes jokaiselta koululta maalit ja pihamaalauksia pelejä varten. (Rajala ym. 2012, 8.) Tähän tutkimukseen vastanneista opettajista keinut olivat käytettävissä 96 prosentilla, kiipeilytelineet 99 prosentilla ja maalit 99 prosentilla, eli ne olivat samaa luokkaa aiemman tutkimuksen kanssa. Pihamaalauksia pelejä varten löytyi tämän tutkimuksen vastaajista 68 prosentilta. Rajalan ym. (2012, 12) tutkimuksessa liikuntasaleista löytyi lähes jokaisesta puolapuut, renkaat, köydet, koripallo-, lentopallo- ja sulkapallotelineet sekä teipit tai viivat lattiassa. Tämän tutkimuksen vastaajista kaikkien näiden varusteiden käytettävyyden prosenttiosuus oli vähintään 87, joten vastaukset olivat linjassa Rajalan ym. tutkimuksen kanssa. Peilit olivat varusteista selkeästi harvinaisimpia: vain 32 prosentilla opettajista oli peilit käytettävissään. Peilejä ei kuitenkaan vastausten perusteella kaivattu tai nähty opetusta eniten parantavaksi varusteeksi. Lisäksi kuusi opettajista, joilla olisi ollut peilit käytettävissään, ei ollut käyttänyt niitä opetuksessaan. Peilejä ei ehkä koeta hyödyllisiksi tai tarpeellisiksi liikunnanopetuksessa. Esimerkiksi tanssissa, voimistelussa ja lihaskuntoharjoittelussa peileistä voisi olla apua oman kehon hahmottamiseen. Peilit voidaan kuitenkin kokea omaa toimintaa häiritseviksi ja ne voivat aiheuttaa negatiivisia kokemuksia (Niven ym. 2014, 341).

Välineiden luokittelu tehtiin lajien mukaan, jotta kaikkia välineitä ei tarvinnut kysyä yksitellen. Tämän hetkessä opetussuunnitelmassa ei kuitenkaan enää määritellä, mitä lajeja liikunnanopetuksessa tulisi opettaa, joten tästä näkökulmasta jaottelu oli vanhan opetussuunnitelman mukainen. Tämänhetkinen opetussuunnitelma, jossa lajeista luovuttiin, tuli käyttöön vuonna 2016, joten vielä voidaan

ajatella, että ollaan murrosvaiheessa. Monessa koulussa on käytössä todennäköisesti vanhoja välineitä, joita on hankittu vanhan opetussuunnitelman aikana. Tämän tutkimuksen tuloksista ei myöskään noussut esille annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta yhtään selvää tilaa, varustetta tai välinettä, joka kaikilla tai edes suurimmalla osalla opettajista olisi ollut käytettävissään. Rajala ym. (2012, 13) kyselyssä liikuntavälineiden suhteen kouluilta löytyi monipuolisesti välineitä erilaisiin lajeihin, kuten palloilulajeihin, voimisteluun, telinevoimisteluun, yleisurheilua, maastohiihtoon, suunnistukseen ja jääliikuntaan. Myös tässä tutkimuksessa eri lajien liikuntavälineitä löytyi hyvin, sillä tennistä lukuun ottamatta kaikkien muiden lajien välineitä oli käytettävissä vähintään 88 prosentilla opettajista. Lisäksi kaikilla vastaajilla oli käytettävissä liikuntavälineitä jalkapalloon, koripalloon, pesäpalloon ja suunnistukseen.

Välineiden kunnon tarkastelussa lajeista hiihto nousi negatiivisesti esiin. Hiihtovälineitä oli käytettävissä lähes kaikilla (92 %) opettajista, mutta niiden kunto oli arvioitu kaikista huonoimmaksi (ka 3,71). Lisäksi hiihtovälineiden riittävyyden näki välttäväksi tai riittämättömäksi 54 prosenttia opettajista. Hiihtovälineiden käytettävyyttä arvioitaessa tulee huomioida, että vastaajien alueellinen sijoittuminen ei ole tiedossa, jolloin vastaukset voivat painottua Etelä-Suomeen, mikä voi osaltaan vaikuttaa hiihtovälineiden käytettävyyteen ja käyttömääriin. Avoimissa vastauksissa tuotiin useamman kerran esille, että sääolosuhteiden vaihtelu vaikuttaa talviliikuntalajien, kuten hiihdon ja luistelun harjoittamiseen. Tämä voi olla osaltaan syynä myös välineiden heikkoon kuntoon: kun hiihto ei välttämättä ole osa jokavuotista liikunnanopetusta, ei sen välineisiin panosteta. Samanlaista huomiota ei kuitenkaan voida tehdä jääliikunnasta, sillä jääliikuntavälineiden kunnon keskiarvona oli 4,19 ja riittävyyden keskiarvona 4,42. Sääolosuhteet eivät kuitenkaan vaikuta jääliikuntaan yhtä paljon kuin hiihtoon, sillä ulkojään jäädyttämiseen tarvitaan vain pakkasta, ei lunta, ja lisäksi tämän kyselyn vastaajista 24 prosentilla oli käytettävissään jäähalli, joka ei ole lainkaan säästä riippuvainen. Lisäksi luistelukentät sijaittivat hiihtolatuja yleisemmin koulun yhteydessä, mikä voi vaikuttaa niiden käytettävyyteen ja sitä kautta välineiden kuntoon.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen rajoituksena on suhteellisen pieni tutkimusaineisto. Vastauksia kyselyyn tuli 77 kappaletta, joista yksi rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle epäasiallisten vastausten vuoksi, joten aineisto koostuu 76:sta vastaajasta. Vastaajien kato onkin yleisesti yksi suurimmista ongelmista, kun aineistonkeruumenetelmänä on kysely ja varsinkin silloin, kun kysely toimitetaan postitse tai internetin välityksellä (Hirsjärvi ym. 2014, 196). Tämän tutkimuksen tulokset eivät ole pienen otoskoon vuoksi yleistettävissä koskemaan koko Suomen tilannetta, mutta niitä voidaan pitää suuntaa-antavina.

Mittarin luotettavuutta voidaan tarkastella sen validiteetin kautta. Validiteetti tarkoittaa mittarin pätevyyttä eli kykyä mitata juuri sitä muuttujaa, jota sillä oli tarkoitus mitata (Merisuo-Storm & Soininen 2009, 158). Käytännössä tämä näkyy kysymysten ja vastausvaihtoehtojen muotoilussa eli ovatko ne selkeitä ja ymmärrettävissä vain yhdellä, oikealla tavalla. Kysymysten muoto ja niiden väärinymmärtäminen aiheuttavat eniten virheitä tutkimustuloksiin (Valli 2001, 28). Tässä kyselyssä suoritettiin niin kutsuttu pilottitutkimus (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 204) ennen varsinaista tutkimusta kysymysten ymmärrettävyyden selvittämiseksi. Kysely jaettiin ennen varsinaista tiedonkeruuta pienelle joukolle testihenkilöitä, jotka vastasivat kyselyyn. Tämän jälkeen testihenkilöt saivat antaa palautetta ja tutkijat tarkastelivat vastauksien perusteella kyselyn toimivuutta. Testivaiheessa esiin nousi korjattavia asioita. Kuitenkin tuloksia analysoitaessa havaittiin, että kyselyssä oli ollut epäselviä kohtia. Esimerkiksi muita koulun liikuntavarusteita kysyttäessä vastauksissa esiintyi liikuntavälineiksi ja tiloiksi luokiteltavia asioita. Liikuntavälineen määritelmässä saattoi olla hieman eroja tutkijoiden ja vastaajien mielikuvien välillä.

Tutkimuksen reliaabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta (Hirsjärvi ym. 2014, 231). Tarkoittaen sitä, voitaisiinko sama tutkimus toteuttaa uudelleen ja saada siitä samat tulokset. Koska käytännön mittaustilanteessa on vaikea tietää mittausrvirheen suuruutta, voidaan siitä tehdä vain arvio (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 152). Tässä tutkimuksessa osassa kysymyksistä kysyttiin faktatietoa esimerkiksi siitä, mitä tiloja, välineitä tai varusteita opettajalla on käytettävissään opetuksessa. Näiden kysymysten voidaan ajatella olevan reliaabeleja, koska faktatiedon ei pitäisi muuttua mittauskerrasta toiseen. Kyselyssä oli kuitenkin myös kysymyksiä opettajien näkemyksistä. Näkemyksiin liittyvien kysymysten suhteen reliaabelius on matalampi, sillä näkemykset asioista voivat vaihdella huomattavasti enemmän. Uusien tilojen käyttöön saaminen sekä uudet varuste ja välinehankinnat voivat muuttaa yksittäisten vastaajien liikunnan fyysisten oppimisympäristöjen tilannetta suhteellisen nopeastikin. Toisaalta yksittäiset tulokset eivät vaikuta kokonaiskuvaan merkittävästi, jolloin tutkimuksen reliaabeliutta voidaan pitää melko hyvänä.

Tutkimuksen luotettavuuden puolesta puhuvia asioita ovat muun muassa tutkijatriangulaation toteuttaminen. Tutkijatriangulaatiolla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen aineistonkeruuseen, tulosten analysointiin ja tulosten tulkintaan osallistuu useampia tutkijoita (Hirsjärvi ym. 2014, 233). Tämän tutkimuksen jokaisessa vaiheessa toimi kaksi tutkijaa. Lisäksi tutkimustulosten luotettavuutta parantaa se, että kyselyssä kysymykset on esitetty kaikille tutkimushenkilöille samassa muodossa ja järjestyksessä (Valli 2001, 31).

Sue ja Ritter (2007, 15) näkevät Web-pohjaisen palvelun hyötynä kyselytutkimuksessa mahdollisuutta siirtää dataa suoraan taulukkolaskenta- tai tilasto-ohjelmaan tiedon analysointia varten. Vallin

(2015, 110) mukaan vastausten siirtyminen tutkijalle suoraan tiedostoksi ilman väliporttia lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusaineisto saatiin siirrettyä suoraan Webropol-kyselytyökalusta IBM SPSS Statistics -analysointiohjelmistoon, jolloin tulosten siirtämisessä analysointimuotoon välttyttiin lyöntivirheiltä. Hirsjärvi ym. (2014, 195) pitävät yhtenä kyselyn haittana sitä, että tutkija ei voi olla varma siitä, miten vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet. Tämä havaittiin myös tässä tutkimuksessa, sillä yhden vastaajan vastauksista oli selvästi havaittavissa, että hän ei vastannut kyselyyn tosissaan. Tämän takia kyseinen vastaaja poistettiin aineistosta.

7.3 Eettisyys

Hyvä tieteellinen tutkimus edellyttää, että sen tekemisessä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2014, 23). Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut niin kutsutun HTK-ohjeen (hyvä tieteellinen käytäntö). Ohjeen tarkoitus on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja varmistaa, että sen mahdolliset loukkausepäilyt käsitellään asiaankuuluvalla tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 4.) Soininen ja Merisuo-Storm (2009, 47–49) taas ovat teoksessaan avanneet juuri kasvatustieteelliseen tutkimukseen liittyviä eettisiä teki-joitä. Tämän tutkimuksen eettisyyttä on pohdittu näiden kahden teoksen esittämien periaatteiden pohjalta

Tämä tutkimus ei ole aiheeltaan arka. Aihe käsittelee koululaitosta ja on sellainen, josta kuka tahansa liikuntaa opettava opettaja voisi sanoa näkemyksensä. Tutkimuksessa tutkittavilta ei kerätty mitään arkaluontoista tai henkilökohtaista tietoa. Tutkimusetiikkaa tarkasteltaessa keskitytäänkin enemmän siihen, miten tutkijat ovat toimineet tulosten tallentamisessa ja niiden esittämisessä.

Tutkittavilla on oikeus anonymiteettiin, salassapitoon ja luottamuksellisuuteen (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 47–48). Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin nimettömänä. Vastausten perusteella yksittäinen vastaaja ei ole tunnistettavissa, ja tuloksia esiteltäessä saman henkilön vastaukset eivät ole yhdistettävissä toisiinsa. Vastauksia käytetään vain tässä tutkimuksessa. Nämä salassapitoon liittyvät asiat selvitettiin myös tutkimuksen osallistujille kyselylomakkeen (liite 1) ensimmäisen sivun saateviestissä. Tutkittavien oli myös mahdollista keskeyttää kyselyyn vastaaminen halutessaan. Tutkimusaineistoa ovat käsitelleet ainoastaan tutkijat ja sitä on säilytetty sähköisessä muodossa salasanalla suojattuna.

Pohjasääntönä kaikessa tutkimustyössä on, että tulosten tallentamisessa, niiden esittämisessä ja arvioinnissa tulee noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6). Tulosten on oltava selkeästi näkyvillä, tuloksia ei saa muuttaa, tutkimuksen puutteet tulee

raportoida (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 48–49). Tässä tutkimuksessa on toimittu tutkijoiden kykyjen mukaan parhaalla mahdollisella tavalla, jotta nämä lähtökohdat toteutuisivat. Tutkijatrian-gulaation toteutumisen on osaltaan edistänyt tämän lähtökohdan toteutumista, kun jokaista tutki-muksen osa-aluetta on ollut toteuttamassa kaksi tutkijaa. Rehellisyyteen liittyy omien tulosten käsit-telyn lisäksi myös muiden työn huomiointi (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 48). Muiden tutkijoi-den tekemä työ on huomioitu viittaamisella ja työn lopusta löytyy luettelo käytetyistä lähteistä (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6).

7.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Puhuttaessa koulussa käytettävistä varusteista ja välineistä nousee usein esiin raha. Tämän tutkimuk-sen avoimeen tekstikenttään muutama opettaja oli kirjoittanut siihen liittyen. Yhden vastaajan mu-kaan välinetilauksiin on käytettävissä liian vähän rahaa, ja toisen mielestä raha käytetään väärin asi-oihin. Yksi vastaaja ehdotti jatkotutkimusta, jossa selvitettäisiin koulujen liikunnan budjetit. Tämä olisikin yksi mahdollinen aihe, jos sen esimerkiksi yhdistäisi siihen, miten tyytyväisiä opettajat ovat liikuntamahdollisuuksiin. Tämä toisi esille sen, ovatko suuren budjetin koulujen opettajat tyytyväi-sempiä olosuhteisiin eli onko rahalle saatu vastinetta, vai tuottaako se mahdollisesti lisää toiveita ja siten tyytymättömyyttä.

Tutkimuksen tuloksia analysoitaessa havaittiin, että tutkimustuloksia olisi parantanut, jos tutkimus-lomakkeesta olisi jätetty riittävyyden kohdalla pois “ei käytettävissä”-vaihtoehto. Tällöin olisi saatu enemmän tietoa siitä, mitä fyysisiä oppimisympäristöjä koetaan merkityksellisiksi. Joidenkin mie-lestä tilanne voi esimerkiksi kuntosalin kohdalla olla täysin riittävä, vaikka tilaa ei ole käytettävissä. Toisaalta suora kysymys siitä, kokeeko opettaja liikuntaolosuhteet riittäviksi olisi voinut tarjota mah-dollisuuden oppimisympäristöjen merkityksellisyyden vertailuun ja tarjota tuloksia siitä, mitkä koe-taan minimissään riittäviksi tiloiksi ja milloin tilat ovat riittämättömät. Tämä olisi mahdollinen aihe jatkotutkimukseen. Tietoa voisi hyödyntää esimerkiksi tulevaisuuden koulujen liikuntatilojen suun-nittelussa ja rakentamisessa. Yleisesti ottaen oppimisympäristöjen vaihtelevuus koulujen välillä on hyvä tiedostaa esimerkiksi vertailtaessa koulujen liikunnanopetusta tai oppilaiden taitotasoa ja me-nestystä.

Toinen mahdollinen jatkotutkimus voisi olla selvittää, onko opettajan työkokemuksella vaikutusta näkemyksiin fyysisten oppimisympäristöjen riittävyydestä. Koska oppituntien organisoiminen ja opetustilojen järjestely ovat oleellinen osa liikunnanopetusta, on liikunnanopettajan oltava hyvä or-ganisoija (Laakso 2007, 18). Esimerkiksi voitaisiin selvittää, ovatko kokeneet opettajat tyytyväisempiä oppimisympäristöihin, koska he ovat tottuneet niihin ja oppineet kokemuksen kautta soveltamaan

niitä tarpeen mukaisesti. Tämän tutkimuksen aineisto ei ollut opettajien työkokemuksen mukaan riittävän tasaisesti jakautunut, jotta sen pohjalta olisi voinut luotettavasti toteuttaa vastaavan kaltaista vertailua. Vertailua fyysisten oppimisympäristöjen riittävyden näkemyksistä voisi toteuttaa myös oppilasmäärän suhteen isojen ja pienten koulujen välillä, mutta tässä aineistossa se ei olisi ollut mielekästä epätasaisen jakauman vuoksi.

“Tärkeintä on lajien ja harjoitteiden monipuolisuus. Yksi laji ei paranna tai huononna koululiikunnan tasoa.” Näin mainitsi yksi vastaaja avoimessa vastauskentässä kyselyn lopuksi. Onkin hyvä muistaa, että siinä missä tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää tiettyjen tilojen, varusteiden ja välineiden kautta sitä, minkälaisia oppimisympäristöjä opettajilla on käytettävissään, ei se kuitenkaan ole suoraan verrattavissa opetuksen laatuun. Tärkeintä ovat positiivisten liikuntakokemusten tarjoaminen lapsille ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen (Opetushallitus 2014, 273).

LÄHTEET

- Ahvenainen, O., Ikonen, O. & Koro, J. 2001. Johdatus erityiskasvatuksen käytäntöön. Helsinki: WSOY.
- Arponen, A.-L. 2007. "Miten nuo pienet ossaa ajatella niin fiksusti?" Lasten mielipiteitä arkiympäristöstään. Lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiä 1:2007. Jyväskylä: Sosiaali- ja terveysministeriö, Lapsiasiavaltuutetun toimisto.
- Aula, M. K. 2009. Lapset ja nuoret hyvän kouluympäristön asiantuntijoina. Teoksessa M. Suortamo, H. Laaksola & J. Välijärvi (toim.). 2009. Opettajan vuosi 2009–2010 -Terve työympäristö. Jyväskylä: PS-kustannus, 75–80.
- Callcott, D., Miller, J. & Wilson-Gahan, S. 2013. Health and Physical Education. Preparing Educators for the Future. New York: Cambridge University Press.
- Denscombe, M. 2007. Good Research Guide. Maidenhead: Open University Press.
- Ennis, C. D. 2011. Physical Education Curriculum Priorities: Evidence for Education and Skillfulness. *Quest*, 63:1, 5–18.
- Fogelholm, M., Paronen, O. & Miettinen, M. (2007). Liikunta – hyvinvointipoliittinen mahdollisuus. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:1.
- Hakala, L. 1999. Liikunta ja oppiminen. Mitä merkitystä on kuperkeikalla? *Opetus 2000*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Heikinaro-Johansson, P. & Hirvensalo, M. 2007. Liikunnanopetuksen suunnittelu. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen. Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 94–113.
- Heikinaro-Johansson, P., Tammelin, T., Palomäki, S., Lyyra, N. & Haapala, H. 2015. Laadukas koulu liikunta on osa aktiivista ja viihtyisää koulupäivää. *Liikunta & Tiede* 2–3/2015. 70–74.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Porvoo: Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huovinen, T. & Rintala, P. 2007. Liikunnanopetuksen yksilöllinen toteuttaminen. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen. Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 196–214.

Ikonen, O. & Virtanen, P. 2001. HOJKS Erilaisia oppijoita, erilaisia lähestymistapoja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jaakkola, T. 2010. Liikuntataitojen oppiminen ja taitoharjoittelu. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. 2017. Johdatus liikuntapedagogiikkaan. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.), Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 12–21.

Kananen, J. 2008. Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Lapset ja nuoret. Nuori Suomi, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry, Suomen Kuntoliikuntaliitto, Suomen Olympiakomitea, Helsingin kaupunki, Opetus- ja kulttuuriministeriö. SLU:n julkaisusarja 7/2010. Luettu 20.9.2018 <https://docplayer.fi/351333-Liikuntatutkimus-2009-2010.html>

Karvinen, J. & Norra, J. (toim.) 2002. Lasten liikuntapaikkojen suunnittelu. Opetusministeriö. Liikuntapaikkajulkaisu 83. Helsinki: Rakennustieto 2002.

Kirk, D., Macdonald, D. & O'Sullivan, M. 2006. Handbook of Physical Education. SAGE Publications Ltd.

Kokkonen, J. 2010. Valtio liikuntarakentamisen linjaajana. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry.

Laakso, L. 2007. Johdatus liikuntapedagogiikkaan ja liikuntakasvatukseen. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen. Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 16–24.

Laakso, L., Nupponen, H. & Telama, R. 2007. Kouluikäisten liikunta-aktiivisuus. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen. Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 42–63.

Liikkuva koulu. Luettu 19.4.2019. <https://liikkuvakoulu.fi/nykytila#tulokset>

Lipas Liikuntapaikat.fi Luettu 19.2.2019. <https://www.jyu.fi/sport/fi/yhteistyö/lipas-liikuntapaikat.fi/esittely-2>

Mohnsen, B.S. 2008. Teaching Middle School Physical Education. A Standards-Based Approach for Grades 5–8. Champaign: Human Kinetics.

- Moilanen, N., Kämppi, K., Laine, K. & Blom, A. 2017. Liikkuva koulu - liikunnallista toimintakulttuuria luomassa. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 612–625.
- Niven, A., Henretty, J. & Fawkner, S. 2014. "It's Too Crowded": A Qualitative Study of the Physical Environment Factors That Adolescent Girls Perceive to Be Important and Influential on Their PE Experience. *European Physical Education Review*, 20 (3), 335–348.
- Norra, J., Ruokonen, R., Ehrlen, V., Polari, A. & Ahonen, A. 2015. Lähiliikuntapaikkarakentamista 15 vuotta - seurantaselvitys. Helsinki: Valo.
- Norra, J., Ruokonen, R. & Karvinen, J. 2003. Koulupihojen liikuntaolosuhteet. Valtakunnallinen tutkimus 2003. Nuori Suomi ry. Luettu 20.9.2018 http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Raportit_-_koulupihojen_liikuntaolosuhteet.pdf.
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallitus. Opetussuunnitelman ydinasiat. Luettu 20.2.2019 https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/perusopetus_nyt
- Palomäki, S. & Heikinaro-Johansson, P. 2011. Liikunnan oppimistulosten seuranta-arviointi perusopetuksessa 2010. Koulutuksen seurantaraportit 2011:4. Opetushallitus.
- Pehkonen, M., Nupponen, H. & Penttinen, S. 2012. Koululiikunnan tehostamiskampanjan yhteydet aikuisiän liikunta-aktiivisuuteen. Teoksessa E. Yli-Panula, K. Merenluoto & A. Virta (toim.) Koulu ja oppiaineiden monet kulttuurit: ainedidaktinen symposiumi Turussa 11.2.2011. Turku: Painosalama, 147–161.
- Rajala, K., Inkinen, V. & Haapala, H. 2012. Puolapuut, kiipeilytelineet, sählymailat, skeittirampit, tanssipelit... Koulujen liikuntavarustus ja -puitteet Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaiheen kouluissa. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 268. LIKES-tutkimuskeskus.
- Rintala, Huovinen & Niemelä 2012. Soveltava liikunta. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 168. Tampere: Tammerprint Oy.
- Roiha, A. & Polso, J. 2018. Onnistu eriyttämisessä. Toimivan opetuksen opas. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Ronkainen, S. 2008. Otanta, edustavuus ja kadon analyysi. Teoksessa S. Ronkainen & A. Karjalainen (toim.) Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopisto. Menetelmä-tieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 70–76.
- Ruokonen, R., Norra, J. & Polari, A. 2013. Koulujen liikuntasalien käyttö vapaa-ajan harrastetoimin-nassa – valtakunnallinen selvitys. Nuori Suomi, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valo.
- Sallis, J.F., Conway, T.L., Prochaska, J.J., McKenzie, T.L., Marshall, S.J., Brown, M. The association of school environments with youth physical activity. *American Journal of Public Health*, 91 (4), 618–620.
- Soininen, M. & Merisuo-Storm T. 2009. Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Rauman opetta-jankoulutuslaitos. Turku: Uniprint.
- Sue, V. M. & Ritter, L. A. 2007. *Conducting Online Surveys*. Luettu 14.2.2019 https://books.google.fi/books?id=ug0xhWTCa6kC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Suomi, K., Sjöholm, K., Matilainen, P., Glan, V., Nuutinen, L., Myllylä, S., Pavelka, B., Vettenranta, J., Vehkakoski, K. & Lee, A. 2012. Liikuntapaikkapalvelut ja väestön tasa-arvo. Seurantatutkimus liikuntapaikkapalveluiden muutoksista 1998–2009. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Jyväskylän yli-opisto.
- Sääkslahti, A. 2017. Liikunnanopetuksen suunnittelu. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.), *Liikuntapedagogiikka*. Jyväskylä: PS-kustannus, 276–289.
- Sääkslahti, A., Hakamäki, J., Holopainen, E., Laakso, T., Lemmetty, H., Luukkonen, S., Paukku, S. & Puttonen, J. 2012. *Kirja liikunnasta. Luokkien 3–4 liikunnanopetus*. Helsinki: WSOY
- Tammelin, T. & Karvinen, J. (toim.) 2008. *Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuo-tiaille*. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry.
- Tammelin, T., Laine, K. & Turpeinen, S. (toim.) 2013. *Oppilaiden fyysinen aktiivisuus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 272*. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES.
- Tapaninen, R. 2009. Terve työympäristö alkaa suunnittelusta. Teoksessa M. Suortamo, H. Laaksola & J. Välijärvi (toim.) 2009. *Opettajan vuosi 2009-2010. - Terve työympäristö*. 147–155.

Tuononen, P. 2008. Asiaa aikuisille! Lapset ja nuoret kertovat omien oikeuksiensa toteutumisesta Suomessa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiä 4:2008. Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutetun toimisto.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valli, R. 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS- kustannus, 109–120.

Valtioneuvoston asetus. 2012. Luettu 3.10.2018 <https://minedu.fi/documents/1410845/4123068/Perusopetuksen-tuntijako-Valtioneuvoston-asetus-28.6.2012.pdf/8c904085-afa3-46c0-9edc-12bc3eef52bf>

Valtion liikuntaneuvosto. 2014. Liikuntapaikkarakentamisen suunta -asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtioneuvosto.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa – määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Zimmer, R. 2001. Liikuntakasvatuksen käsikirja. Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita. Nuori Suomi ry, Suomen Psykomotoriikkayhdistys. Hämeenlinna: Kairisto Oy.

LIITTEET

LIITE 1 Kyselylomake

Koululiikunnan fyysiset oppimisympäristöt

Pro gradu -tutkielman tarkoituksena on kartoittaa koululiikunnan fyysisiä oppimisympäristöjä ja opettajien näkemyksiä niiden riittävydestä. Tässä tutkimuksessa fyysisellä oppimisympäristöllä tarkoitetaan konkreettista oppimistilaa sekä sieltä löytyviä varusteita ja välineitä. Koululiikunnalla tarkoitetaan liikunnan oppitunteja.

Kysely on suunnattu liikuntaa alakoulussa opettaville opettajille. Mikäli opetat liikuntaa useammassa kuin yhdessä alakoulussa pyydämme, että vastaat sen koulun perusteella, jossa sinulla on eniten opetettavia tunteja.

Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti eikä tuloksia voida yhdistää tiettyihin vastaajiin. Vastauksia käytetään vain tässä tutkimuksessa. Tutkimukseen vastaaminen kestää noin kymmenen minuuttia.

Koulun tiedot

1. Koulumuoto *

- alakoulu
- yhtenäiskoulu

2. Koulun oppilasmäärä *

- alle 100
- 100-400
- yli 400

3. Onko koulunne Liikkuva koulu -ohjelmaan rekisteröitynyt Liikkuva koulu? *

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

Vastaajan tiedot

4. Sukupuoli *

- nainen
- mies
- muu

5. Syntymävuosi *

6. Työkokemus opettajana *

- alle 5 vuotta
- 5-20 vuotta
- yli 20 vuotta

7. Mille luokka-asteille opetat liikuntaa? *

- 1. lk
- 2. lk
- 3. lk
- 4. lk
- 5. lk
- 6. lk

8. Koulutus *

- luokanopettaja
- liikunnanopettaja

muu, mikä?

9. Oletko opiskellut liikuntaa koulutuksen peruskurssien lisäksi (esim. sivuaineopinnot, erikoistumisopinnot)?

- kyllä, mitä?
- en

Koulun liikuntatilat

10. Mitä seuraavista liikuntatiloista olet käyttänyt opetuksessa viimeisen vuoden aikana? *

hiihtoladut

jäähalli

kuntosali

liikuntasali

liikuntatalo/urheiluhalli

luistelukenttä

metsä

pururata

uimahalli

ulkokenttä

yleisurheilukenttä

muut tilat, mitkä?

11. Millainen on käytettävissä olevien liikuntatilojen kunto? *

	ei käytettävissä	erittäin huono	huono	kohtalainen	hyvä	erinomainen
hiihtoladut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jäähalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kuntosali	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liikuntasali	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liikuntatalo/urheiluhalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luistelukenttä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
metsä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pururata	☐	☐	☐	☐	☐	☐
uimahalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ulkokenttä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yleisurheilukenttä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
eniten käytetty muu tila, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>						

12. Millaiseksi koet käytettävissä olevien liikuntatilojen riittävyyden? *

	ei käytettävissä	riittämätön	välttävä	kohtalainen	tydyttävä	riittävä
hiihtoladut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jäähalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kuntosali	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liikuntasali	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liikuntatalo/urheiluhalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luistelukenttä						
metsä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pururata	☐	☐	☐	☐	☐	☐
uimahalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ulkokenttä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yleisurheilukenttä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
eniten käytetty muu tila, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>						

13. Minkä uuden tilan käyttöön saamisen kokisit parantavan eniten koulun liikunnanopetusta? *

14. Jos valitsit edellisessä kysymyksessä vaihtoehdon "muu tila", kirjoita tähän mikä.

19. Millaiseksi koet käytettävissä olevien liikuntavarusteiden riittävyyden? *

	ei					
	käytettävissä	riittämätön	välttävä	kohtalainen	tydyttävä	riittävä
Sisäliikuntavarusteet						
köydet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
maalit pallopeleihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
peilit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
puolapuut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
puomit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
renkaat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
teipit/viivat lattiassa eri pelikentille	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoliikuntavarusteet						
keinut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kiipeilytelineet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liukumäki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
palloseinä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pihamaalaukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
eniten käytetty muu varuste, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Minkä uuden varusteen hankinnan kokisit parantavan eniten koulun liikunnanopetusta? *

21. Jos valitsit edellisessä kysymyksessä vaihtoehdon "muu varuste", kirjoita tähän mikä.

Koulun liikuntavälineet

22. Mitä seuraaviin lajeihin tarvittavia välineitä olet hyödyntänyt opetuksessa viimeisen vuoden aikana (esim. mailat, pallot, kypärät)? *

- hiihto
- jalkapallo
- jääliikunta
- koripallo
- lentopallo
- pesäpallo
- salibandy
- sulkapallo
- suunnistus
- telinevoimistelu
- tennis
- voimistelu
- yleisurheilu

muut lajit, mitkä?

23. Millainen on seuraavissa lajeissa käytettävien liikuntavälineiden kunto (esim. mailat, pallot, kypärät)? *

	ei käytettävissä	erittäin huono	huono	kohtalainen	hyvä	erinomainen
hiihto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jalkapallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jääliikunta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
koripallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lentopallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pesäpallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
salibandy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sulkapallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
suunnistus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
telinevoimistelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tennis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voimistelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yleisurheilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
muu laji, johon on käytettävissä eniten välineitä, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>						

24. Millaiseksi koet seuraavissa lajeissa käytettävien liikuntavälineiden riittävyyden (esim. mailat, pallot, kypärät)? *

	ei käytettävissä	riittämätön	välttävä	kohtalainen	tydyttävä	riittävä
hiihto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jalkapallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jääliikunta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
koripallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lentopallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pesäpallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
salibandy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sulkapallo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
suunnistus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
telinevoimistelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tennis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voimistelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yleisurheilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
muu laji, johon on käytettävissä eniten välineitä, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>						

25. Mihin lajiin tarvittavien välineiden hankinnan kokisit parantavan eniten koulun liikunnanopetusta? *

muu laji ▼

26. Jos valitsit edellisessä kysymyksessä vaihtoehdon "muu laji", kirjoita tähän mikä.

27. Jos haluat täydentää vastauksiast joutenkin tai kertoa muuta aiheeseen liittyvää, voit kirjoittaa viestisi allaolevaan kenttään.

Kiitos vastaamisesta!

Kysely luotu Webropolilla